

MAGYAR UMBRIA

Jászberényi krónika.

December 24. Igazán karácsonyos boldogsággal vártuk mindnyájan a Kisdéd Jézus megszületését. A szentest beáltával az oratóriumba mentünk, ahol az ősi, gyönyörűen szép karácsonyi énekekkel köszöntöttük az isteni Gyermeket, majd diadalmenetben hordoztuk körül jászolát. — De Ő is kedves volt hozzánk, bőségesen osztotta ajándékait: lelkieket, testieket egyaránt. Örömmel még teljesebbé tették gyöngyösi testvéreink: Fr. Lúcius és Fr. Richárd.

December 30. Nagy a meglepetés! P. Magiszter jósága nemremélt ajándékkal örvendeztetett meg bennünket: ping-pong asztalt kaptunk. Örömmel és sietve vittük a tornaterembe, hogy azonnal ki is próbáljuk.

1937. január 1. Újesztendő! Valahogy most minden más, mint eddig volt. Új az esztendő, régiek az emberek, de új a lelkesedés, az elszánás, a nekifeszülő erő! Isten áldásával homlokunkon vágunk neki újra az útnak.

Január 2. Bizonytalan szorongás a filozófus testvérek között. Ma kezdődtek meg az első szemeszter vizsgái. Sorrend a következő: 2-án Ethica generalis, 8—9-én Psychologia és Historia philosophiae, 15—16-án Logica és theodicea.

Január 3. Jézus nevenapja. Templombúcsú. Ünnepi szónok P. Zsigmond, a gyöngyösi teológiai lektora.

Január 6. Szívünkben megegyeszer felzengtek a karácsonyi akkordok. Dalos ajakkal álltunk a karácsonyfa alatt, majd ékeiségeitől megfosztottuk. Amint a földszítt zöld fa a kegyelmek bőségét hozó Ur Jézust jelképezte, úgy a megfosztott fa az értünk szegénnyé lett Mestert.

Január 25. Tóbiás testvérünk, aki betegsége miatt tanulmányait megszakította, vizsgáznai jött hozzánk.

Január 26. A szerencsésen befejezett filozófiai vizsgák után hálatelt szívvel zengtek köszönetet az Úrnak filozófus testvéreink. Megköszönték az erőt és bátorságot s újra bizalommal fordultak oltalmához, hogy a következő szemeszterben is hivatásuknak megfelelő szent törekvéssel végezhesék komoly tanulmányaikat.

Január 29. P. Szaléznek, de emléke elevenen él lelkünkben és csak hálával gondolunk reá. Imáinkkal fordultunk az Éghez, hogy a jó Isten jutalmazza meg sok szeretetéért, melyet oly pazarul árasztott reánk ittléte alatt.

Január 31. Hangulatos estét töltöttünk el P. Brunó, vikárius-atyával. „Bunko-partyt” rendezett. Az újszerű amerikai játék, amely „zörögjön a kocka”! jelszóval indult, mindannyiunknak kedves szórakozás volt.

Február 2. Önképzőkörünk tisztújító gyűlése. P. Béla elnök a gyöngyösi Egyházirodalmi Iskola szabályainak a mi lehetőségeinkhez mért átdolgozásával összeállította önképzőkörünk szabálytervezetét. Ezzel körünk élete is határozott szabályok szerint halad és ez a tény, reméljük, biztosítani fogja a rendszeres működést. A tisztújítás már az új szabályzat szerint történt.

Február 9. Szerény keretek között, de azért vidáman megtartottuk a magunk farsangestjét. Szindarabok, tréfás jelenetek, énekszámok egyaránt vidám hangulatot teremtettek.

Február 10. Vidámságunk nem feledtette el velünk a szenvedő Jézust. P. Magiszter mély gondolatokat átfogó szentbeszédével mutatta meg az utat, amelyen Ő, a vérző Jézus járt, s amelyen nekünk is járnunk kell. Arra az alázatra és kálváriás lelkületre tanított amellyel meg kell tanulnunk a Kereszt szeretetét.

Február 22. Megérkezett az új magiszter-atyá, P. Sándor, a P. Quardián ünnepélyesen fogadta. Vacsora után néhány szót intézett hozzánk. Hangsúlyozta előttünk a szeretetet és engedelmességet, hogy Isten áldása legyen együttműködésünkön. A háziönök-atyá egyúttal megköszönte P. Ákos nemes fáradozását, mellyel rövid magiszteri működése alatt mindig a legnagyobb javunkat akarta.

Február 25. Az asztali tenisz sportja csak nemrég honosodott meg nálunk P. Ákos jóvoltából. Ma tartottuk meg az első versenyt, amely páros és egyes játékokból állott. A játékosok lapos, emelő, nyeső, csavaró stílusukkal szépen mutatták be tehetségüket és nem egy izgalmas percet szereztek. A győzteseket P. Ákos részesítette jutalomban.

Krónikás.

MÁGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

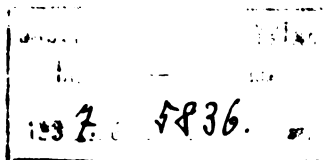
Naphimnus.

Az emberiség történetében a sok szürke hétköznapi nyárspolgár mellett, időnkint olyan egyének is szoktak fellépni, akik a belőlük kisugárzó belső erejükkel, talán akaratlanul is, annyira felkorbácsolják koruk szellemi életének síma felületét, hogy az még századok multán sem nyugszik meg, sőt mintha valamilyen belső, titokzatos erő működne atomjainak parányi mélységében, folytonosan magasabb hullámokban verdesi a szellem partjait. Ehhez nem feltétlenül szükséges, hogy hallatlan hőstetteket vigyen véghez, hogy diadalmas csaták babérkoszorús hőseként térjen hazájába, vagy a hírnév csábító fényével töltse meg szűkebb otthonának fehér falait. Vagy talán mégsem így áll a dolog, mert Ferenc hős volt, Isten babérkoszorús hőse, diadalmas lelkicsaták győztes Napoleonja, önmaga legyőzésén át az eszmék és az evangélium megdicsőítése.

Szent volt, nagy szent, egyike azoknak a fennkölt alakoknak, akik időről-időre megjelennek az Egyházban, angyalok emberi alakban és árasztják magukból a fényt, a tüzet, a lelkesedés és fanatizmus szent, lobogó lángját, amint áthaladnak a földön az ég felé. Hérosa volt az emberiségnek, aki megjelent, hogy a világtörténelem kerekéi közé nyúljon és rendet teremtsen a megbolygatott és megbolondult bonyodalmas szerkezet kis és nagy kerekéi között.

„Nincs a szentek sorában egy sem, aki iránt a mai hitetlen, megromlott modern világ annyi érdeklődéssel viseltetne, mint Assisi Szt. Ferenc iránt”.¹⁾ És van ezen valami csodálkozni való? A világ öröktől fogva vonzódott a rendkívüli egyéniségekhez, sokszor hibásan, sőt vétkeesen, de tagadhatatlan, hogy kiváló nagyságok, akár a szó jó és nemes, akár rossz értelmében véve, egyéniségük erejével hatottak a tömegre és húzták maguk után jó vagy rossz úton. Ferenc életútja az első kanyargások után a világ legegyszerűsebb, legnyíltabb életpályája, melynek szélén ott áll őrt a hármasság fogadalom; a szenvedés királyi útján pedig véres a göröngy, amerre Ferenc járt, de a véres út felett ott lebeg Krisztus békéje és Ferenc mosolya. Úgy repült fel Umbria hepe-hupás dombjairól, mint a pacsirta a vetésekből, hogy a legszebb éneket énekelje az étheri magasságokban, a tiszta lég fenséges ragyogásában: a Canticó de Sole-t, a Naphimnust.

¹⁾ Dr. Dietrich von Hildebrandt: Der Geist des III. Ordens. München 1926.

Mert Ferenc nemcsak szent volt, hanem költő is. Ennek egyik legszebb bizonyítéka volt az is, hogy a francia katolikus költők 1936. okt. 4-én égi védőszentüknek választották. Mi tette Ferencet költővé? Szent hevülete, mely elolthatatlan tűzként lobogott belső lelkivilágában és külső megnyilvánulásaira is rásütötte különleges bélyegét; minden istenteremtényt magához ölelő nagy evangéliumi szeretete; „szinte azt mondhatnánk, hogy költővé lett öntudatlanul s irodalmi, valamint művészettörténeti nagysággá akarata ellenére“.²⁾ Minden szava, minden cselekedete, minden mozdulata, mely később oly elragadó dalokat lopott a költő ajkára, vagy eszmékkal telítette a művészek lelkét, csak egyet szomjazott, de azt örökösen és epedő vággyal: Isten dicsőségét.

Költő volt, de nemcsak passzív értelemben, hogy csodálatos életével, rendkívüli életszentségével a századok távlataiba nyúló és termékenyítőleg ható eszméivel ihletője lett a költőknek, inspirációja a művészeknek, nemcsak azzal, hogy új, szinte hallatlan lendületet, nemesebb irányt ad a szépirodalomnak, hanem lelkének érzéseit dalba is öntötte, mert lelke a szépség legkisebb érintésére finom szeizmográfként rezonált, mert volt benne csodálatos, ösztönösségtől ment alkotó erő, mely csúcspontját az egyedül biztosan neki tulajdonítható Naphimnuszban érte el.

„Nem Szt. Ferenc teremtette meg a vallásos lírát, de annak igazi fellendüléséhez ő adta meg az inspirációt, mely közel két évszázadon keresztül táplálta és irányította a középkor vallásos költészetét“.³⁾ Ha Bologna büszke volt Quidójára (*Guinezelli*), Arezzó Guitonéra, Tódi világhíres Jacoponéra, a büszke Firenze Brunetto Latinira, akkor Assisi is dicsekedhetett az ő Francescójával, aki Umbria örök dicsősége marad. Egyetlen dalt énekelt, egyetlen verset írt, de az egyetlen költemény elég volt ahhoz, hogy homlokára illesszék a költők babérkoszorúját, hogy neve örökre fennmaradjon az irodalom lapjain. „Egyetlen verset írt csak, de minden szavában, buzdításában, mindenütt lüktetni érezzük az Isten dicsőségétől és a végtelen mély felebaráti szeretettől átítatott költői szív dobbanását“.⁴⁾ Nem volt az a szenvedés, melynek győtrő pillanataiban Ferenc nem nyitotta volna ajkát énekre, Isten dicséretére; a szenvedések és fájdalmak döbbenetes szakadékaik felett ott látta ragyogni az Isten gondviselő mosolyát. Valóban elénekelhette:

Beati quelli che sosterranno in pace. Boldogok, akik tűrnek békességgel
che da te, altissimo, saranno in coronati. Mert Tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.

A testi fájdalmak és kínok fekete éjszakájában a lélek fénye és töretlen ereje tüzet gyújtott, amely mellett a szenvedések égető lángja halvány derengésbe meredt. És ebben a fekete sötétségben gyújtott tűz egy porhüvelyből áradt ki, hogy diadalmas dalolással elárassza Umbria völgyeit és lankás szőlődombjait, hogy hangjának érces dallamával versenyre keljen ő, a nyomorult féreg, ki a test

²⁾ v. Kubányi Kornél: Assisi Szt. Ferenc, a költő. Bpest. 1927.

³⁾ U. o. 45. o.

⁴⁾ v. Kubányi Kornél i. m. 44. o.

szenvedéseinek poklát járta, a kéklő magasságokban csattogó csalogánnyal, hogy olyan éneket énekeljen, melynek hanghullámai át fognak röppenni az évszázadok vérzivatarain, folyton erősödve, nemesedve, hogy énekébe száz- és százezer kis szürke hang kapaszkodjék, hogy betöltse természetüli fénnel az egész világot. „Hisz versének minden szavából az örök megíjodás és életkedv árad, az örök Isten dicsérete a természet és állattestvérek által“.⁵⁾

Mi szülte ezt az egyszerű és mégis oly nagyjelentőségű költeményt? Nem a dicsvágy és tetszeni akarás; Szt. Ferenc nem is gondolhatott ilyenre, egyedül egy cél lebegett szeme előtt: Isten nagy, határtalan szeretete. A próza sokszor gyenge, hogy vele igazán híven fejezzük ki gondolatainkat; s nagyobb fokban áll ez Szt. Ferencről, aki folytonos tűzben égve, lángolóbb szeretettel merült el Istenben és ezért önkénytelenül is éneket, költeményt ír. S naív nyelvezete dacára is világirodalmi érték, mert Holzapfel szerint is „ilyen fenséges költeményt sem előtte, sem utána nem alkottak“.⁶⁾

A finoman érző Ferenc megtette azt, amire talán nagyobb lángelmék és kipróbált tehetségek is hiába vállalkoztak, hatalmas lendítést adott az olasz népköltészetnek. Nem tudni azonban, miért olasz nyelven írta. Hiszen az addigi olasz költők többnyire a klasszikus latin nyelven zengték el verseiket. Azonban ezáltal, hogy olasz, azaz népének nyelvén énekelte örökszép Naphimnusát, lett az olasz líra úttörő nagymestere, a nemzet nyelve ekkor emelkedett világirodalmi magaslatra és e költemény adta az impulzust Danténak, hogy ne latinul, hanem olasz nyelven írja meg Divina Comédiáját. Költői értékét nem is a formában szabad keresnünk, hanem annál inkább a gondolatok pazar szépségében és drámai erejű csoportosításában. Hattyúdala volt ez, sőt annál több, egész életének visszhangja és tartalma. A Naphimnus hallatára szívünk önkénytelenül is meglágyul, valamilyen honvágyat érzünk, keresni kezdünk valamit, amit egykor elvesztettünk. Magunkba mélyedünk, majd kérdő tekintettel nézünk a kéklő messzeségbe, az alkony bíbor színeibe, vagy az éjtszakai titkos fényben égő csillagmilliók felé. Kezünk imára kulcsolódik és ha nem is valljuk be, de szeretnénk tisztábbak, jobbak, szentebbek lenni, szeretnénk beledalolni ebbe a hősi ferences harmóniába, akár csak halkán is, közreműködni ebben az isteni hangversenyben, ahol a szó, a gondolat és tett ujjongó akkordokban tör az ég felé.

„Ez az önkívületi állapotban, mintegy elragadtatásban írt vers — írja Enrico Nencioni — első virága a misztikus kertnek, beköszöntő pirja a nagy hajnali világosságnak, mely később a Divina Comédiából árad szét“.⁷⁾ Mikor Assisi Szt. Ferenc elénekelte Naphimnusát, mintha a vágyakozás és öröm hatalmas lendülettel egymásba forrna és a gyógyíthatatlan sebek hirtelen, csodásan meggyógyulnának. Nem volt új ének, Ferenc naponkint hallhatta, sőt

⁵⁾ Santarelli ofm. — Pálffy: Assisi Szt. Ferenc élete. Bp. 1926. 154. o.

⁶⁾ Holzapfel ofm: Handbuch der Geschichte des Franziskanerorden 16. o.

⁷⁾ Santarelli i. m. 154. o.

maga is sokszor végezhetette a kórusban a Három ifiú Benedicite zsoltárát, De új volt a maga nemében, új színezete, új hangneme volt ennek a dicsőítő éneknek, amelyben az ősrégi és halk ének új életre, új ébredésre ujjongott. Mikor Ferenc a napsugarat bátyjának, a szellőt, az alkonyt, a tüzet testvérnek nevezi, a vizet hugocskájának, akkor életének ahhoz a döntő fordulathoz ért, amikor az emberek kivétel nélkül valamennyien testvérüknek fogják vallani. Isten iránti ré-zegítő szeretetében kiáltotta a természetbe a testvért és nővért és csodálatos visszhangja támadt kiáltásának. Évszázadok távolba vesző homályából, messze Umbriától, idegen világrészekből és országokból, az emberszívek milliőiből szédületes visszhangban hömpölygött Assisi felé a hangorkán : Testvér! Ferenc testvér!

Még az istentagadó Renán is így nyilatkozik róla : „A legnagyobb költő, aki valaha élt, az Evangélium után legteljesebb kifejezője a modern vallásos szellemnek“.⁸⁾ A világ felfigyelt a testvér szóra és érzékeny szeizmográfként reagált is. Ha ez az általános felfigyelés csak üres szentimentalizmus lett volna, amit modern természetimádatban elénekelték és leírtak, akkor éppúgy elveszett volna az idők mindent felörlő méhében, mint az a sok millió hang és érzelem, amely valaha itt zúgott el a föld felett és ma mélységesen hallgatnának róla a történetírók. De nem volt az, nem volt valamilyen felvillanó jelenség, amely azután visszahanyatlott az ismeretlenség homályába, hanem esemény lett, világtörténeti eseménnyé és olyan nyomokat hagyott és olyan barázdákat vetett a világtörténelem és Egyház gránithomlokzatára, amelyet sem az idő, sem az emberi elvetemedettség nem tudott letörölni.

Vajjon csak önmagát akarta e dallal gyönyörködtetni Szt. Ferenc? Nem lenne összeegyeztethető egész egyéniségével. Félig vakon, a betegségek-től és szenvedésektől összetörve lázas izgalommal órákon keresztül erre a dalra tanította testvérkéit, mert azt akarta, hogy ennek a dalnak, Isten legszebb dicséretének hattyúdallával kezdjék prédikációjukat és így a természet és a belső ember egészen áltüzesített szeretetében áldják az urat. „A dal legnagyobb értékét az képezi, hogy akkor, amikor délen a mecénások elképzelt hőstetteit izzadta ki a sarkantyúba fogott fantázia és kalória szerint fizették a megrendelt szerelmi ömlengések hevét, északon pedig tudományos tractátusokat és körmönfont szillogizmusokat daráltak strófatölteléké“,⁹⁾ akkor Ferenc, Isten kicsi dalnoka nem nagyszerű frázisokat ragasztott verssé, nem földi hiúságoknak énekelt, hanem versbe, dalba öntötte azt, amit érzett, amit átélt, a szent eksztázis misztikus érzelmek hevében.

Ferenc minden más tette és cselekvése; hogy életszerető vidám világfiból a Kereszt bolondja lett, hogy megcsókolta a bélpoklos rothadó kezét, hogy testvéreket gyűjtött maga köré, hogy békét létesített a lovagok és városok között, hogy elment Malek al Kamil szultánhoz, sőt a nagy III. Ince pápához; hogy Alverna

⁸⁾ U. o.

⁹⁾ v. Kubányi i. m. 49. o.

hegyén a Megfeszített sebhelyeit nyomta Ferenc törékeny testébe, mindez, — bár nem választható el a Naphimnustól — nem lett volna olyan jelentékeny, ha azt nem mondja a napsugárnak: bátyám és a szélnek: öcsém. Soha senki nem fogja igazán megérteni és a szellemiség magaslatain igazán átélni a Naphimnust, aki nincs tisztában a Poverello életével, bánatával, szenvedésével és kimondhatatlan boldogságával, csak az érti meg igazán, „aki bele tudja magát élni Szt. Ferenc eszme- és érzésvilágába, aki egyszóval bizonyosfokú keresztényi lelki disponáltsággal nem közeledik Isten kis dalosának törékeny finom alakja felé. Mert bizony mondhatom, ennélkül nemcsak hogy megérteni és élvezni nem tudja ezt a dalt, hanem olyan lesújtó véleményt alkot róla, amely magának a kritikusnak lelki kvalitására is szomorú árnyékot vet”.¹⁰⁾

Aldott légy, Uram, tűzbátyánkért,
Vele gyújtasz világot éjtszakán,
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.

Laudato sii, mio signore, per frate foco,
per lo quale ennallumini la notte
ed ello é bello e giocondo e robustoso e forte. (Cantico del Sole.)

És folytatni lehetne a „Földnéénk“ a haláltestvéren át az utolsó betűig és lehetetlen fel nem figyelünk erre a szokatlan, újszerű és mégis oly megnyerő, Istenhez emelő hangra. Mi ez? A költő kegyelem és hamisítatlan őserő kitörése volt ez, amit Ferenc édesanyja országából, a trubadúrok országából örökölt, De nemcsak ennyi volt. Ez kevés lenne! A világtörténelem sokkötetes műveinek Ferenc-fejezete után nemsokára a trubadúrköltészet hanyatlásáról panaszkodnak a történelemírók és esztétikusok. A Naphimnus tehát a trubadúrköltészet csúcspontja lett volna? Igen, a Naphimnus a trubadúrköltészetet az Istenig emelte és ami egyszer az Isten közelébe került, az elmúlt, eltűnt a föld számára. De csak akkor, ha Isten elfogadja a közeledést. A Naphimnus pedig az emberiségnek dicsőítő hálaáldozata az Istennek.

„A legmagasztosabb testvériség himnusa ez a dal és nem a nap himnusa, mind ahogy egyesek bizonyos tendenciával értelmezni szeretnék. E napének megértéséhez ismernünk kell Szt. Ferenc viszonyát a természethez. Azoknak, akik panteista felfogást keresnek benne, Jörgensen így felel: Teljesen téves álláspont volna, ha őt panteistának tartanók. Sohasem tévesztette össze sem az Istent, sem önmagát a természettel. A panteista orgiaszerű ittasultsága a pesszimista borzadása előtte teljesen ismeretlen. Ferenc sohase kívánta, mint Shelley, hogy egy legyen a világmindenséggel, de nem is volt olyan, mint Werther, vagy Turgenyev, akik borzalommal érezték, hogy a dolog kérlelhetetlen vak sorsának, vagy „a természet örökké kérődző szörnyetegének“ áldozatai. Szt. Ferenc nézete a természetről a Hiszekegy első ágazatának is az álláspontja. Hisz egy Mindenhatóban, aki egyben teremtő is”.¹¹⁾

¹⁰⁾ U. o. 50. o.

¹¹⁾ U. o. 51. o.

Krisztus kenyeret és bort áldozott fel mennyei Atyjának és a kenyér és bor átváltozott hússá és vérré. És jöttek idők, amikor az emberek erről megfélemedtek, kezükben nem volt kenyér és bor, de szívükben zakatoló ösztönzést éreztek, hogy valamit tegyenek, valamit ajánljanak, amit ott fent elfogadnak. Énekelni, dalolni a legszegényebb ember is képes. Nem tudatosan teszi sokszor, nem gondol a jó lstenre, de mindig azért cselekszik, hogy könnyebbítsen a lelkén, hogy saját gyengeségének mélyéből valamit felfelé, a magasságokba küldjön. És az emberek azt hallották Ferencről, hogy ő bátyjának nevezi a napsugarat és úgy érezték lelkük titkos világában, hogy ők is képesek valamire. Tetszett nekik, csatlakoztak hozzá, mesterükre és papjukra találtak, aki a remény erős horgonyát biztosabb partra vetheti a nyomorúság piszkoshullámú tengerén, aki a hit fáklyáját hordja a kezében. Követik, vele dalolnak és aki felismeri, hogy énekelhet Ferencsel, az többé el sem tud válni tőle. Boldog pillanat lesz mindig, ha minden nyomorúság, szenvedés és fájdalom ellenére dal fakad a lélekből! Ilyenkor egy természetfeletti kapu nyílik ki a lélek metafizikai világában, amelyen át az üdvösség hajnalfénye int.

Wibbelt így lelkesedik e himnusért: („O groszes, herrliches Praeludium! O gewaltiger Akkord, der unter der Hand des seraphischen Minnesängers aus den Saiten der heiligen Harfe rauscht! Mein Herz lauscht zitternd, wie die langen Wellen abschwellend dahinstreben in friedvoller Schönheit und meine Hand sinkt nieder in banger Zagen. Wer mag nach diesen Tönen die Saiten berühren?“) (Ó megrázó, hatalmas Praeludium! Ó gyönyörű akkord, mely a szeráfi dalnok keze alól a szent hárfából csendül ki. Szívem remegve figyeli, amint a hosszú hullámok fel-aláhömpölyögve továbbmienek békés szépségben és kezem aggódva haboz. A hangok ilyen zengése után ki merné érinteni a húrokat?¹²⁾)

Szt. Ferenc eldalolta énekét, amelynek hangjai azonban még ma is ott viharzanak Umbria csendes városkái felett és átröppenne országok és világrészek határain, hirdetik a ferences életideál és ferences eszmék mindent átölelő hatalmát. A Naphimnus nem halt el Ferenc ajkán, mert ma is ott ég minden ferences lelkének égbeszárnyaló szívmegegyvívánulásában és nem csalódunk, ha azt állítjuk, hogy amíg a földön élet lesz, addig Szt. Ferenc Naphimnusát is énekelni fogják. És ez a Naphimnus legszebb dicsérete és legnagyobb értéke!

Fr. Gilbert ofm.

¹²⁾ Szt. Ferenc nyomdokain. Bp. 1926. 68. o.

A papi hivatás.

Mihelyt az Örök Főpap a kereszt oltárán bemutatta a világmegváltó áldozatát, azonnal megnyiták a mennyország régbezárt kapui, s a kiengesztelt Isten szerető kegyességgel ölelte szívére az emberiséget. Új, természetfeletti életsíkok nyíltak meg előttünk, és a Bárány vére árán istenfiúi méltóságra nyertünk meghívást. Krisztusnak testvérei, titokzatos testének s ennél fogva bizonyos értelemben papságának is részesei lettünk. Azóta mindnyájunknak szóló az apostol fel-emelő szavai: „Ti választott nemzedék, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagytok, hogy hirdessétek annak erényeit, ki titeket a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott. Épüljete fel tehát az Úr Krisztuson lelki házzá, szent papsággá lelkiáldozatok bemutatására, melyek kedvesek Istennek”.¹⁾

Ez is papság, s erre a méltóságra mindenkinek van hivatása. De nem is erről az általános hivatásról akarunk most tárgyalni, hanem a hierarchikus papság hivatásáról akarunk általános képet nyújtani, arról a megbízatásról, amelyet Isten a megváltott nép közül is csak keveseknek, csak azoknak a lelkébe csókol bele, akiket, végtelen szeretetében, öröktől fogva arra szemelt ki, hogy közvetítők legyenek ég és föld között. Ez az a tisztség, amelyet senki sem vehet magának, hanem csak az, akit az Isten hív, miként Áront.

A hivatás, mint meghívás (*vocatio activa*) mindig valamely magasabb tekintélytől indul ki, és valakinek szól. A papság kizárólagos istenszolgálat; természetes tehát, hogy erre az állapotra csak Isten hívhat meg valakit.

Az Egyháznak Istentől kapott hatalmánál fogva szintén van joga valakit meghívni, illetve elfogadni a papi állaptra. De ez az egyházi ú. n. kanonikus meghívás, mely a püspök által történik, már az előzetes isteni meghíváson alapul és nem egyéb, mint annak utólagos megállapítása, elismerése és külső kifejezése.

Nézzük most, miben áll az isteni meghívás? Nem más ez, röviden: mint az isteni Gondviselésnek az az örök és titokzatos rendelkezése, amellyel bizonyos embereket tetszése szerint kiválaszt és elkülönít az Ő szolgálatára és megadja nekik mindazt a természeti és kegyelmi ajándékokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az Újszövetségnek méltó szolgálói legyenek. Hogy kit választ ki és kit különít el az Úr az oltár szolgálatára, hogy kiken át akar érintkezni az emberiséggel és kikre bizza drága kegyelemkincseinek kezelését és közvetítését, az teljesen legszentebb tetszésétől függ. „Magához hívá, akiket Ő akart és hozzája menének”.²⁾ Máskor pedig határozottan figyelmezteti kiváltságosait: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket”.³⁾

¹⁾ I. Pét. 2; 9–5.

²⁾ Márk: 3; 13.

³⁾ Ján. 15; 16.

A papi hivatás tehát Istennek rendkívüli és ritka kegyelemadó-mánya, amelyet alázattal kérhetünk, de a magunk erejéből soha ki nem érdemelhetünk. Teljesen ingyenes ajándék (*gratia gratis data*). Ez egyben azt is jelenti, hogy a hivatás olyan kegyelem, amelyet Isten nem az egyén önmegszentelődésére önt a lélekbe, hanem azért, hogy az illető e kegyelemmel közreműködve másokat is az üdvösségre tudjon vezérelni. Szent Pál szavaival a pap: „Az emberek közül választatván, emberekért rendeltetik”.¹⁾

A választott egyénre nézve végtelenül fontos kérdés: hogyan tudja meg Isten akaratát? Hiszen a hivatás kegyelem és mint ilyen láthatatlan. Jelenlétére következtethetünk, de róla teljes bizonyosságot külön, isteni kinyilatkoztatás nélkül nem szerezhethetünk. Pedig ennek a kérdésnek tisztázása életbevágó az egyénre nézve, és mérhetetlenül fontos az Egyházra nézve is.

Istennek sok eszköz, sok mód áll rendelkezésére ahhoz, hogy szándékát tudtunkra adja. Szent Ignác a „Lelkigyakorlatok”-ban három ilyen módról tesz említést és általában a hivatások története ezt igazolja is.

Az első csodálatos, karizmás és rendkívüli, de egyben a leg-ritkább is; amikor t. i. Isten személyre szóló kinyilatkoztatással jelöl meg valakit a papságra. Ekkor a léleknek nincs mit okoskodnia, hanem szent odaadással követnie kell azt, amit neki megmutattak. Így tettek pl. Szent Pál és Mátyás apostolok.

A második mód még szintén rendkívüli. Ezt a Szentlélek által adott indítások és vonzalmak jelzik, amelyek megelőznek minden akarat elhatározást.

Ez a két mód mindenesetre kiválóbb, ha az indítás minden kétséget kizáróan Istentől ered, de a harmadik, amely a *Gonduiselés megszokott rendje és törvénye szerint történik* — Szent Ignác szerint is — nyugodtabb és biztosabb, mert ki vannak zárva az ördögi csalások és a szubjektív csalódások. Az előzőknél az akarat járt elől, az értelem pedig minden fontolgtatás nélkül követte. Itt az értelemé a vezérszerep, t. i. különböző szempontokat tár az akarat elé és ezáltal arra indítja, hogy a megfelelőbbet válassza. Ha ebben a megfontolásban természetfölötti indítékok vezettek, akkor az így választott papi hivatás is Istentől származik, hiszen az Ő kegyelme nélkül a lélek sohasem jutott volna ilyen elhatározásra, és nem döntött volna a legáldozatosabb élet vállalása mellett. Különben is a papságra készítető lelkületet és képességeket, legalább első fokban, Isten ülteti a lélekbe. Ez pedig már a hivatás csírája (*vocatio in actu primo*).

E kérdést illetőleg a legutóbbi időkig, főképp Franciaországban, sokan téves nézetet vallottak. Igen kihangsúlyozták ugyanis a második út fontosságát és a papi hivatást azonosították az egyén érezhető belső vonzalmával és vágyával. Úgyannyira, hogy aki ezt a vonzalmat, — amely teljesen alanyi és csalékony is lehet — magá-

¹⁾ Zsid. V. 1.

ban „érezte“, az ebből kifolyólag jogot formált magának a papságra. E kérdésre vonatkozólag már a tridenti zsinat kimondotta a következőket: „És nem is veszi senki magának ezt a tisztességet, hanem akit Isten hív, mint Áront.¹⁾ Istentől hívottaknak pedig azokat mondjuk, akiket az Egyház törvényes szolgálói meghívnak“. X. Pius pedig a vita eldöntésére bizottságot küldött ki, amely világosabban megállapította és kimondotta, hogy: „Senkinek sincs semmiféle joga a szenteléshez a püspök szabad választását megelőzően. A feltétel, amelyet a szentelendőben meg kell követelni és amelyet papi hivatásnak neveznek, semmiképen, vagy legalább is nem szükségképpen és rendes törvény szerint áll az alany bizonyos belső vágyában és a Szentléleknek a papság felvételére való ösztökélésében. Hanem ellenkezőleg a szabályszerű püspöki (kanonikus) hivatáshoz semmi több nem szükséges a felszentelendők részéről, mint jószándék, párosulva a kegyelem és természet adományaiból álló alkalmassággal, erényes étellel és elegendő tudománnyal, amelyek alapos reményt nyújtanak arra, hogy a papi tisztséget jogosan felveszik és abból származó kötelezettségüket szentül betöltik.“²⁾

Ha ezeket figyelembe vesszük, bárki eldöntheti, hogy van-e hivatása. A jószándék, valamint a természeti és kegyelmi adományok ugyanis nemcsak alkotó elemei, de egyben ismertető jegyei is a hivatásnak. Ezek segítségével legalább erkölcsi bizonyosságot tudunk szerezni a hivatás jelenlétéről és meg tudjuk különböztetni az igazit a hamistól. Ezt erősíti meg XI. Pius pápánk is a katolikus papságról szóló körlevelében: „Aki a szent papi rendet azzal az önzetlen és nemes szándékkal kívánja, hogy önmagát Isten szolgálatára és a hívek üdvösségére áldozza, azonkívül józan jámborságot, romlatlan tisztaságot és megfelelő tanultságot mutat vagy legalább is arra törekszik, annak nyilvánvalóan hivatása van Istentől a papságra.“³⁾

A papi hivatás két legfőbb és elengedhetetlen alkotóeleme és ismertető jegye tehát az *egyenes szándék alkalmassággal* párosultan (*recta intentio simul cum idoneitate*). Tegyük azért ezeket bővebb vizsgálat tárgyává.

Nézzük először *a szándékot*, amely mint minden emberi cselekvésnél, úgy a papi állapot választásánál is a legfőbb erkölcsi értékmérő.

Mire kell irányulnia *a szándéknak*, hogy helyes legyen? Elsősorban *arra, ami a papság lényege*. Ez pedig annyi, mint részesedni az Úr Jézus papságában, vagyis folytatni a megváltás megkezdett munkáját. A pap Krisztus mása, helyettese, utóda, követe a földön. Erre céloz az Üdvözítő is: „Amint engem küldött az Atya, küldelek én is titeket“.⁴⁾ . . . Aki titeket hallgat, engem hallgat“.⁵⁾ A leg-

1) Zsid. V. 4.

2) Acta, 1912; 485 l.

3) XI. Pius: A katolikus papságról; 53. l.

4) Ján. 20; 21.

5) Luk. 10; 16.

klasszikusabban Szent Pál határozza meg a papság lényegét: „Mert minden főpap emberek közül választatván, emberekért rendeltetik az Isten előtt való ügyekre, hogy ajándékokat és áldozatokat mutasson be a bűnökért”.¹⁾ A papi hivatás vállalásának indítóoka mindenekelőtt: *Isten dicsősége és a lelkek üdve*. Ahol ezek az indítékok nem szerepelnek, ott nem lehet szó igazi hivatásról.

Ez azonban mégcsak a legkevesebb. Még sokkal szélesebb és ragyogóbb lelkitávlatok nyílnak meg az előtt a papjelölt előtt, aki a legmagasztosabb papi eszmény kialakítását tűzi ki célul. Annak az a szándéka, az a vágya, hogy mindig jobban és jobban töltekezzen a szeretetből fakadó áldozat szellemével, hogy Jézus által, Jézussal és Jézusban naponként feláldozza magát az Egyházért és a népért. Szívesen akarja vállalni Mestere keresztjét, mert megérti az Apostol szavát: „Vérontás nélkül nincs bűnbocsánat”.²⁾ Aki Krisztus képmása akar lenni, olyan pap, aki jámbor alázatban, de mégis, mint a világ világossága egyedül a lelkekért ég és Szent Pállal vállalja: „Az én életem Krisztus és meghalnom nyereség”.³⁾ Akit ilyen nemes szándék vezet, az el tudja mondani Lahittonnal: „Pap akarok lenni, hogy megismerjem és megismertessem az Istent, hogy szeressem és megszerettessem, hogy szolgáljam és másokat is szolgálatára hívjak. Pap akarok lenni, hogy a halhatatlan lelkek megmentése által megmentsem a magam halhatatlan lelkét”.⁴⁾

De nem is adhat a kiválasztott lélek más feleletet a Szeretet hívó szózatára, mint teljes önmagát, úgy mint az Ószövetség próféta: „És hallottam az Úr szavát, mely mondá: Kit küldjek és ki akar majd elmenni? — És szólottam: Ime Uram, küldj engemet”.⁵⁾

Nem helyes, sőt bűnös annak a szándéka, aki a földi javakat, előnyöket, kényelmes megélhetést és biztos elhelyezkedést tekinti elsődleges célnak. A papság u. i. hivatás és nem kenyérkereset, sem pedig az élet hajótörötteinek végső mentsvára — mint sokan gondolják.

Bár önmagában nem rossz, de mégsem nyújt elégséges alapot a papi hivatásnak, ha valaki csak azért akarja felvenni ez egyházi-rend szentségét, hogy saját lelkiüdvét könnyebben biztosítsa, mert szándéka nem egyezik az Üdvözítőével. A papság u. i. szociális hivatás, és elsősorban nem az egyéni önmegszentelődést, hanem mások megszentelését és üdvözítését célozza. A pap nem önmagáért pap, hanem Istenért és a lelkekért.

A szándék azonban, még ha oly nemes is, magában még nem elég. Szükséges u. i. hogy aki az Úr oltáránál akarja magát feláldozni, az már a természetes rendben is ideális színvonalon álljon. Ha Isten az Ószövetségben is a teremtmények legjavát kívánta áldozatul, akkor mégkevésbé lehet az Újszövetség oltárához sánta

¹⁾ Zsid. V. 4.

²⁾ Zsid. IX. 22.

³⁾ Philipp. I. 21.

⁴⁾ Lahitton: La Vocation Sacerdotale; 490. pont.

⁵⁾ Iz. 6. 8.

és nyomorék áldozatokat vinni. Azért a papi hivatás másik elengedhetetlen kelléke az *alkalmasság* (idoneitas), amely azokból a papi életnek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi tulajdonságokból tevődik össze, amelyek nélkül igazi, Istentől jövő papi hivatás nem lehetséges. Mert ha a Gondviselő valakit öröktől fogva a maga szolgálatára választott ki, akkor megtesz és meg is kell tennie mindent, — a szándék felkeltésétől (vocatio in actu primo) a felszentelésig (vocatio in actu secundo) — ami szükséges ahhoz, hogy az illető, ha maga nem áll ellen a kegyelem működésének, magasztos célját tényleg el is érhesse. „Mert az Isten az, aki bennetek az akarást és véghezvitelt egyaránt műveli a jóakarát szerint”.¹⁾

Ezért ha valaki jószándék, vagy a megkövetelt tulajdonságok nélkül mégis fel meri venni a szent rendeket, jóllehet tudja előre, hogy a vállalt kötelezettségeknek nem tud megfelelni, súlyosan vétkezik. A természet törvény u. i. tiltja, hogy valaki olyan állás betöltésére vállalkozzék, amire erkölcsileg (moraliter) képtelen. Ennek oka az, hogy egyrészt súlyos bűnveszélynek teszi ki magát, másrészt pedig szegényt hoz arra az állásra, amelyet be kellene töltenie.

Mit kíván az alkalmasság?

Isten napszámában dolgozni nehéz és áldozatos feladat, amely testi erőt és egészséget is, de sokkal inkább *tudományt*, de legfőképp *életszentséget* követel. S ez az a „probitas vitae ac sufficientia doctrinae”, amit a pápák is folyton hangsúlyoznak.

Nézzük most, milyennek kell lennie a papi tudománynak és életszentségnek. A papi hivatás kizárólagosan szellemi foglalkozás. Nem anyagi hatalommal, hanem a szellem erejével hirdették Krisztus és tanítványai az evangéliumot. Ugyanígy kell ma is terjeszteni és ezer meg ezer támadás ellen megvédeni. Ez pedig tudomány-szeretet és a kor igényeinek megfelelő bölcséleti és hittudományi felkészültséget követel, amit az egyházjog 1365. pontja is előír. Megkívánja továbbá mindannak elsajátítását, amire hivatása gyakorlásában a templomban és azon kívül is szüksége lehet. Az igazi tudományt, az igazi bölcseséget a világnézetek e zavaros küzdelmében a papnak kell képviselnie. „A papnak ajkai őrzik a tudományt, és a törvényt az ő szájából kérdezik”.²⁾ Minden papnövendéknek szigorúan szól még ma is az Úr figyelmeztetése: „Mivel te megveted a tudományt én is megvetlek téged, hogy a papságban ne szolgálj nekem”.³⁾ Ha már az Ószövetség papjaitól is megkívánta Isten a tudományt, mennyivel inkább azoktól, akik azt szolgálják és annak képviselőitében járnak, aki „Világosság a Világosságtól”.

A tökéletes papi tudománynak — Lahitton szerint — olyannak kell lennie, mint Krisztus igaz Egyháza. Azaz egynek, szentnek, katolikusnak és apostolinak. *Egynek* kell lennie, vagyis el kell vezetnie a végső következtetésnek oda, ahonnan minden tudomány kiindult,

¹⁾ Philipp. II. 13.

²⁾ Mal. 2; 7.

³⁾ Oz. 4; 6.

az egy, abszolút, örök igazsághoz. Be kell hatolni az Istenség mélyébe, Jézus szent Szívébe, melyben a bölcseségnek és tudományoknak összes kincsei megvannak.

Legyen a papi tudomány *szent*, azaz alázatos és imás, hogy meg ne szédítse, hanem inkább megszentelje azt, aki tanul. Ne legyen száraz, rideg, gyilkos betű, hanem szellem és élet, hogy a papot és hívőt egyaránt ne csak az Isten ismeretére, de szeretetére is rávezesse.

Legyen *katolikus*, azaz általános, hogy meg tudjon oldani minden kérdést, amire a küzdő lelkek feleletet várnak, legyenek bár egyszerű gyermekek, vagy bölcs tudósok. Haladjon józanul saját korával és mint a katolikus Egyház, öleljen ő is keblére minden nemzedéket.

Legyen végül *apostoli*. Vesse magát alá mindenben a tanító Egyháznak, amely: „az igazság oszlopa és erőssége”.¹⁾ Ne legyen közössége az álprófétákkal és hamis krisztusokkal. Legyen tudománya „az apostolok és próféták alapjára rakott épület, melynek szegletköve maga Jézus Krisztus”.²⁾

A papi tudomány azonban csak akkor ér valamit, ha életszentséggel párosul.

Amint a tudomány megkövetel előfeltétel gyanánt bizonyos természetes észbeli képességeket, úgy a papi szentségnek is hordozója, substratuma a természetes jámborság, vagy legalább is az erre való fogékonyság. A Szent Pál követelte erénysorozatnak is nemcsak a felszenteltekben, hanem már a felszentelendőben is meg kell lennie és csak ennek a birtokában veheti fel a szent rendeket: „A püspöknek ugyanis mint Isten sáfárának feddhetetlennek kell lennie, nem kevélynek, nem haragosnak, nem iszákosnak, nem verekedőnek, nem rút haszonra vágyakozónak, hanem vendégszeretőnek, jóakarátúnak, józannak, igaznak, szentnek, önmegtartóztatónak. . . .³⁾ De ez csak alap. „Az egyházi rendek kellő betöltéséhez — mint az Angyali Doktor mondja — nem elégséges akármilyen jóság, hanem kiváló jóság szükséges, hogy az életszentség érdemében is kimagaslók legyenek, akik a papi rend felvétele által a nép fölé kerülnek”.⁴⁾ Ezt kívánja az Isten és a papi méltóság, ezt hangoztatják a Szentatyák és az Egyház egyaránt. Ezt kívánta Isten Izrael papjaitól is, azok pedig csak tulkokat áldoztak: „Legyenek szentek, mert én is szent vagyok, az Úr, aki megszentelem őket”.⁵⁾ Ezt hirdette az Úr Jézus is példájával és szavaival, amikor mondotta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű”.⁶⁾ Földi élete végén pedig: „És én őérettük szentelem magamat, hogy ők is meg legyenek szentelve az igazságban”.⁷⁾

¹⁾ I. Tim. III. 15.

²⁾ Ephez. II. 20.

³⁾ Tit. I. 7–9.

⁴⁾ Th. 35. q. a. I. ad 3.

⁵⁾ III. Móz. 21; 8.

⁶⁾ Mt. 11; 29.

⁷⁾ Jn. 17; 19.

Megkívánja a pap magasztos hivatása is, hogy Krisztust, akinek követségében jár, ne csak szájával hirdesse, hanem példájával is utánozza. „Köteles a pap, — mint XI. Pius mondja, — tehetségének mértéke szerint annak a tökéletességéhez közeledni, akit tiszténél fogva képvisel, s magát *életszentséggel* és jócselekedetekkel folyton kedvesebbé tenni Isten előtt. Isten pedig a tömjén illatánál, a templomok ragyogó fényénél többre becsüli az erényes életet.“¹⁾

A szentségre való törekvés kötelezettségét köti az ifjú lelkére a felszentelő püspök is, amint a szentelés fönséges szép szertartásában állomásról-állomásra nagyobb tökéletességre buzdítja. Mikor belép az egyházi rendbe, búcsút mond a világnak és felölti az „új embert s ettől kezdve az Úr az ő osztályrésze. Minden rend felvétele után hallja az Egyház figyelmeztetését: „Törekedj szentül és vállalásosan élni és a mindenható Istennek tetszeni“.*

Az alszerpap már örök hűséget fogad Istennek, akinek szolgálni annyi, mint uralkodni. A tisztaság fogadalma által testét a Szent Szűzéhez teszi hasonlóvá, hogy szűzi kezekkel ő is méltón érinthesse az oltár szent edényeit.

A szerpapokat így figyelmezteti a püspök: „Legyetek ragyogók, fehérek, tiszták, szeplőtelenek. . . Legyen rá gondotok, hogy azoknak, akiknek az evangéliumot szájjal hirdetitek, életetek cselekedeteivel is kifejezzétek“.

Legtöbbbet minden szentséget vár az Egyház a paptól, akit a felszentelés a Mester barátjává avat. „Utánozzátok, amit kezetekben tartotok — mondja a felszentelő — majd kéri a Szentlelket, hogy újítsa fel bennük a szentség szellemét. Valóban kell, hogy minden pap, aki az oltárhoz lép, eltudja mondani szívből a Nemzetek Apostolának fönséges szavait: „Én pedig igen szívesen áldozok, sőt magam is áldozattá leszek a ti lelketekért.“²⁾

Íme ez a papi hivatás lényegében, általános, legfőbb követelményeivel.

E hivatás magasztosságát hiába kísérelném meg lefesteni, hiszen annak a kifejezésére az emberi szó csak dadogás, mert a pap méltósága meghaladja az angyalokét, sőt bizonyos értelemben a Boldogságos Szűzét is. Valóban igaza van Szent Agostonnak, amikor a pap méltóságáról elmélkedve felkiált: „Ő mily tisztelendő a papnak méltósága, kinek kezében, mint a Szűz méhében testet ölt az Isten fia. Ő szent és égi misztérium, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek általatok működik. Ezt az oly nagyszerű kiváltságot bámulja az ég, csodálja a föld, félénken tiszteli az ember, ettől borzad a pokol, remeg meg az ördög és ezt tisztelik az angyali seregek.“³⁾

Fr. Gedeon ofm.

1) XI. Pius: A katolikus papságról.

*) Pontificale Romanum.

2) II. Kor. XII. 15.

3) Id. Griger M.; Krisztus helyett követségben, 51.

Hol az igazság?

(Folytatás)

Katolikus : Nézze csak. Mi következik abból, ha az állam lesz minden jognak a forrása? Ebből az következik, hogy minden állami törvény igaz és helyes. Már pedig emberi intézményt tévedhetetlennek nem tarthatunk. Kell tehát léteznie az állam fölött egy jogforrásnak, mely az állam intézkedéseit helytelenítheti. Ez a jogforrás nem más, mint a természetjog, melynek okán joga van az embernek életéhez, becsületéhez és szabadságához. Abból a szempontból hibáztatjuk tehát a fasiszta állameszmét, hogy az embernek az isteni teremtés folytán kijáró szabadságot jogi tényé alacsonyítja, korlátok közé szorítja, de legfőképpen, mert az embert teljesen kiszolgáltatja az állam öncélúságának és evilági törekvéseinek.

Fasiszta : Így is kell.

Hitlerista : De hisz az állam öncélúságának gondolata teljesen tarthatatlan.

Katolikus : Nagyon természetes.

Fasiszta : Miért volna természetes?

Hitlerista : Mert az állam csak egyik szerve az élet fejlődésének és a kultúra alakításának.

Katolikus : Vagyis az emberért van az állam.

Hitlerista : Azt már nem! A kultúra és általában minden eszmei tevékenység ugyanis mindig valamely emberfajtahoz tartozott és tartozik ma is. Tehát akkor az állam, hogy a kultúralendítő hivatásának eleget tehessen, a faj kincseit és értékeit tartozik őrizni, védeni és hatványozni. Ezért az állam a fajiság szerve és eszköze.

Fasiszta : Ezzel az állam még nem tesz eleget hivatásának. Mert az állam a köz- és magánjólét érdekében az egész embert tartozik védeni és segíteni. Mikor pedig az állam csak a fajiság értékeinek kibontakozását támogatja, még nem az egész embert védi és segíti, hanem csak a fiziko-biológiai embert s nem tesz eleget az ember lelki szükségletei ápolásának és kielégítésének.

Katolikus : Ez egészen evidens.

Hitlerista : Lári fári. Igenis eleget tesz az állam a faj ápolásával minden kívánalomnak, mert a lélek nem más, mint a faj belső oldala, külső oldala pedig maga a faj. Ezért azt állítjuk, hogy minden kulturális érték a fajból, a vérből ered. Konkréten szólva az árja, a germán vérből, mely a legtisztább maradt annyi évszázad múltán is.

Katolikus : Most ejtette ki azt a szót, amivel végkép szaván lehet fogni. A tudomány megállapítása szerint ugyanis a német nép éppúgy kevert nép, akár a francia, vagy bármely más nép. Ha tehát biológiai értelemben vett fajok nem léteznek, ezzel együtt megdől a fajiság egész teóriája. Nem más ez az egész, mint a németség öntudattúltengésének szüleménye, épp ezért merő tévely és korlátosság!

Hitlerista: Ez rágalom! Ön valami zugtudós elejtett véleményére támaszkodva teljesen rosszul ítéli meg a dolgot. Nem veszi észre a fajelmélet kultúrtörténeti megalapozását. Önnek nincs tudomása arról, hogy minden világtörténelmi szempontból számottevő egyéniség a tiszta árja faj gyermeke?

Katolikus: Erről nem lehet tudomásom, mert ez nem igaz. Például Szent Ágoston, Dante árják volnának?

Hitlerista: Azok is.

Katolikus: Ugyan, ne tegye magát nevetségessé.

Hitlerista: Tudományos kimutatás tanuskodik róla, hogy ez igaz és igazolja tételünket, hogy az árja vér a kultúra hordozója. Az állam hivatását ezért nem tudjuk másban megjelölni, mint abban, hogy gondoskodik az árják fajtisztaságának megvédéséről, hogy meggátolja a vérkeveredés kultúraromboló veszedelmét, hogy meghiúsítsa a társadalomra nézve veszedelmes elemek élettovábbítását, hogy teljesen kisajátítsa magának az ifjúság nevelését s legfőképpen, hogy az ideális tiszta faj szaporodásának a legtágabb teret nyisson.

Katolikus: Ezt mi mind elhiszük és aláírjuk, ha bebizonyítja, hogy a vérből fakad minden szellemi és kulturális érték. Ezt azonban sohasem fogja bebizonyítani, mert ha van egy kis filozófiai műveltsége, akkor tudja, hogy *tisztán fizikai valóság, amilyen a vér, szellemi produkcióra képtelen*. Ha pedig rossz az alapépítmény, rossz az egész ráépítmény is, jelen esetben a tisztafajú árja ember kitenyésztésének hajánál fogva előrangatott gondolata. De hiszen, ha csak a józan erkölcsi érzékre utalunk, már akkor is elegendő okon visszautasíthatjuk a fajiság rögeszméjét, mert holmi kérődzők módjára kitenyésztendő állatnál mindenki többet lát és többet érez magában. — Hogy tehát kitisztuljon előttünk az igazi, helyes élet szemlélet, vezesse vizsgálódásainkat önérdektől, a durva kommunista nihilizmustól, a nagyhatalmi törekvésektől és a túlfeszített faji öntudattól mentes józan ész és az Egyház tekintélye. Kezdjük mindjárt a legelején: hogy miből áll az ember? Léttanilag véve az ember testből és lélekből áll. Hogy testből áll azt látjuk s hogy lélekből áll...

Kommunista: Azt nem látjuk!

Katolikus: Igaza van. Nem látjuk, de nem láthatjuk, sőt kötelességünk belátni amikor az ember természetének vizsgálata arról ad számot nekünk, hogy az ember gondolkodik, akar és öntudattal bír magáról. Már pedig ezek az önmagunkban fenn nem állható jelenségek okvetlenül egy őket származtató szellemi valóságot teteleznek fel s ez nem lehet más, mint az emberi lélek.

Liberalista: Lehet az idegek és agysejtek működése is.

Katolikus: Már hogy lehetne, amikor az idegek és agysejtek fizikai tényezők, a gondolkodás pedig szellemi jelenség. Csak nem gondolja, hogy valami fizikai dolog szellemi hozhat létre? Nincs tehát kibúvó az alól a belátás alól, hogy lélek létezik. De vajjon most már elég lenne-e az ember önmagának? Más szóval: az emberrel befejeződnék a világmindenség rendje?

Liberalista: Természetes, hogy befejeződik, Az embernek rendelkezésére állnak a természet javai, energiái, nyitva áll előtte a vagyongyűjtés, a boldogság, az élvezet útja. Vágyai is ide huzzák! Mi kell még?

Katolikus: Egy kis önvizsgálás kell és rájövünk ennek az állításnak fonákságára. Igenis vegyük azt az Ön által is említettényt, hogy tele vagyunk vágyakkal és kívánságokkal. Értelmünk állandóan a tudás után vágyakozik és pedig korlátlanul. Akaratunk folyton a boldogságot keresi, de sosem elég a megszerzett boldogság, hanem mindig újabb és több boldogság kellene. Vagyis vágyaink végtelenek. S most felteszem a kérdést: honnan várják Önök az ember vágyainak kielégítését?

Liberalista: A földi javaktól, a technika vívmányaitól, a tudomány haladásától.

Kommunista: A proletáruralomtól!

Fasiszta: A fasiszta államtól!

Hitlerista: A tiszta fajtól!

Katolikus: Szépen csengő szavak, de az a baj, végzetes tévedést takarnak. Azt t. i., hogy az ember végtelen vágyait véges földi javakkal, földi intézményekkel halvaszületett eszmékkal akarják kielégíteni! Ez pedig abszurdum. Ha tehát gondolkodni tudó embernek tartjuk magunkat, vonjuk le a következtetést, hogy az emberrel nem érhet véget a világmindenség rendje, mert a benne élő vágyak arra a végtelen Lényre irányítják őt, aki ezeket a vágyakat az emberbe beleöntötte és ezeket a vágyakat egyedül képes kielégíteni. Ez pedig csakis a végtelen tökéletes Isten! Is'en tehát végtelen vágyainkkal teljesen magához csatolt bennünket. Ezért az ember nem valami öncélú lény, nem valami igavonó barom, nem valami állam számára adott teremtmény, nem valami kitenyésztenő nemes állat, hanem Istennek az Ő képére és hasonlatosságára alkotott remekműve, akinek célja: eljutni oda, ahonnan kiindult: a végtelen boldogító Istenhez.

Liberalista: Egyáltalán nem érthető, hogy Isten annyira magához kapcsolta volna az embert, amikor az események azt mutatják, hogy aránylag igen kevesen törődnek Istennel; legtöbb ember kiéli magát az anvagi, a testi, a politikai életben.

Katolikus: Némileg igaza van. De ez nem azt jelenti, hogy nem az Isten az ember célja; ez csak azt jelenti, hogy Isten szabadnak teremtette az embert. Adott neki eszközöket célja eléréséhez, ezekkel azonban úgy bánik, ahogy akar.

Liberalista: S mik volnának ezek az eszközök?

Katolikus: Ezek az eszközök elsősorban azok, amiket Önök figyelmen kívül hagynak. Mindenekelőtt az isteni kegyelem s azután távolról azok a földi javak és intézmények, amiket Önök céloknak tartanak. Földi javak és földi intézmények ugyanis az ő véges mivoltuknál fogva nem lehetnek az emberek célkitűzései, tehát akkor csak mint eszközök állíthatók be az ember életébe. A pénz, a birtok,

a vagyon tehát csak arra való, hogy az ember életét fenntartsa. A testi ösztön is csak arra való, hogy az ember életét a családi életkeretein belül továbbszállítsa. Az állam is csak arra való, hogy az egyének és a közösségnek a javát védje és előmozdítsa. Azaz minden itt a földön csak eszköz arra, hogy az ember békés, nyugodt földi élete után elérhesse végcélját: Istent.

Liberalista : De hiszen, ha ez mind így van, hogy lehet, hogy ennek megvalósítására a történelem alig tud példát felmutatni? Hogy lehet, hogy épp a mai európai élet távolodik el legjobban ettől a világnézettől? Ha ez mind így van, ez azt jelenti, hogy az emberek nem tudnak gondolkodni.

Katolikus : Ó, dehog. Tudnak az emberek gondolkodni, de amikor világnézet kialakításáról van szó, akkor mint Goethe mondja: *nem a fej filozofál pusztán, hanem az egész ember*. Az egész ember az ő szellemiségével és érzékiségével, az ő alázatosságával és pöffeszkedő göggyével, az ő magasbatörésével és szégyenletes korlátoltságával. Ezért oly fogyatékos az emberek világnézeti okoskodása. Az isteni Megváltó azonban megfogta a sötétben tapogató ember kezét, felemelte s rávezette az élet igazi, helyes útjára. Innen van a katolikus világnézetnek az a csodálatos varázsa, hogy a jóakaratot úgy tudja támogatni, hogy a gyarlóságot úgy fel tudja segíteni, hogy az élet küzdőterén nyert sebeket úgy be tudja gyógyítani, hogy az elégtelen emberi erőt úgy ki tudja pótolni. Innen van a keresztény világnézetnek az az erőssége, hogy a pokol kapui sem fognak erőt venni rajta s ha ég és föld elmúlnak ebből egy jotta sem fog elenyészni! Ez a világnézet tehát uralomra van hivatva! Ezért ha a mai európai politikai életben bajokat, végzetes veszelmeket látunk, akkor ennek okát a keresztény világnézet száműzésében keressük s ha egy jobb, boldogabb kor után vágyakozunk, akkor mindenekelőtt ennek a diadalmas világnézetnek a kiépítésén dolgozzunk. Önök megtehetik, hogy a maguk világnézetéért dolgoznak de ne feledjék el, győzni csak az fog közülünk, akinél az igazság van. Ez pedig nálunk van.

Fr. Menyhért ofm.

Felhasznált főbb forrásmunkák : Mihelics : A szociális kérdés és a szocializmus. Budapest. — Vermeersch : Soziale Krize und Reformtheorien. Quartalschrift, 1929. IV. 82. — Mikos : A kapitalista tervgazdaság kilátásai. Magy. Kult., XX. 61. — Wiercinski : Zur Vorgeschichte des russischen Bolschewismus. Stim. der Zeit. 1920. Jhg. 50. — Kovrig : Fasizmus — Hitlerizmus. Budapest, 1934. — Vanyó : Új német pogányság. Pannonhalmi Szemle. 1936. — Mannhardt : A fasizmus. Magyar Jövő kiadása. Miskolc, 1927. (Fordította Komán Andor és Vucskits Jenő). — Jánosi : A szellem. Budapest. 1935.

A sintoizmus és a japán tradíció.

A japán lélek legmarkánsabb jellemvonása a tradícióisztelet. Sehol a világon, talán a kínaiakat kivéve, nem találunk akkora ragaszkodást a hagyományokhoz, mint a felkelőnap országában. A tradíciószeretetük pirosvonalként húzódik végig az egész társadalmi és politikai berendezkedésükön: a családi és az állami életen csakúgy, mint a mindennapi élet kisebb-nagyobb megszokottságain. A japáni megszűnt japáni lenni, mihelyt sarokbavágja a tradíciót s gúnyos mosollyal az ajkán elfordul tőle. Ez irányította évszázadokon keresztül politikájukat, ez a modern japáni gépezetnek ma is egyik legfontosabb szabályozója. Egyes „felvilágosult”, szabadabban gondolkodók kissé el akarták téríteni a kormányrúdat, próbálkozásaikkal azonban kudarcot vallottak. Nemrégiben is Minobe tanár tompítani akart a császár abszolutisztikus hatalmán s az eredmény? Néhány napra rá meggyilkolták. Avagy ne menjünk messze. Vajjon mi volt a legutolsó katonai forradalomnak a rúgója? A tradíció. A kormányelnök túlságba vitte az európaiaskodást; oly eszméket terjesztett, amelyek nem fértek össze az évezredek hagyományokkal. E miatt a katonaság fellázadt s az elkeseredett polgársággal egyetértve kardot rántott a tradíció tiszteletben tartása érdekében.

Látjuk tehát, hogy a japánok kényszerítve sem hajlandók eltérni őseik százados szokásaitól. Mármost önkénytelenül felvetődik bennünk a kérdés: mik is azok a szokások, mik is azok a hagyományok, amelyek oly mélyen gyökeredzenek a japáni lélekben, hogy szinte második természetükké váltak. A kérdésre megfelelő és kielégítő választ kapunk, ha megismerjük közel háromezer esztendő vallásukat: a sintoizmust, amely nemcsak őrzője, hordozója és fenntartója a tradíciónak, hanem, mondhatnánk, maga a tradíció. Mint általában a keleti népeknél, náluk is a vallás volt az útmutató, a vezető.

Sinto, ha szóról-szóra lefordítjuk, annyit jelent, mint „istenek útja”. Eredetéről, származásáról nagyon keveset tudnak maguk a japán tudósok és a sintópapok is. Tulajdonképpen csak az újkorban kezdtek ezzel a kérdéssel többet foglalkozni. A japán mitológiát és a császári család eredetét fátyol fedi, amelyhez a multban nem mertek hozzányúlni és a mai kor tudósai is nagyon óvatosak, mert kutatókézzel fellebbenteni azt s a kritikus szemével mögéje lesni, egyenlő volna: nem hinni a hagyományoknak, amelyek pedig azt mondják, hogy a mikádó istenek unokája, Amaterasu istennőnek a leszármazottja s amelyek szerint istenek voltak a nép ősei is. Ez pedig a japáni ember szemében, még a modernében is, a legnagyobb vétek, szentségtörés volna.

A hagyományokat két, a VIII. századból származott, könyvben gyűjtötték össze: Kojakiban és Nihonghiban. Szent könyvek ezek, amelyeken kívül más, a vallással foglalkozó, írott emlékeik nincsenek. Pedig ezek is mennyire fiataloknak látszanak, ha tekintetbe

veszük, hogy a mai dinasztia hozzávetőleg akkor lépett a trónra, amikor itt nyugaton Romulusz és Remusz megvetette Róma alapját. Tehát szintén a VIII. században, Krisztus előtt. A Krisztus-utáni VIII. századig szájról-szájra, apáról-fiúra, nemzedékről-nemzedékre szálltak a mondák s senkinek nem jutott eszébe leírni azokat. De nem is volt erre szükség. A hagyományok könyvben való összefoglalását az azokat veszélyeztető buddhizmus tette szükségessé.

Kojikit és Nihonghit ma is nagy tiszteletben tartják a vallás papjai. A bennük összefoglalt leírások igen homályosak és rendszeretlenek; szinte alig lehet valamit kihámozni belőlük, mintha maga a szerzőjük sem lett volna tisztában azzal, amit le akart írni. Megnehezíti a kutatást azonkívül a régi kopott írás és az ősi nyelv is.

A bennük leírt vallás igen egyszerű, gyermekies legendákkal van át-meg átszőve. A sintoizmusnak semmi dogmatikai, vagy racionális magyarázata nincs. Az vallási rendszerük hagyományos hitén és naív mítoszon alapszik. Mégis van benne valami szépség, valami természetesség, ami sokszor nagy hatással van az európai emberre is. S ha a kutató el is mosolyog az istenek szaporodásán, mégis csodálkozik azok természetes egyszerűségén. Különböznek azok a római, a görög, az egyiptomi s egyéb istenektől. Nem találjuk köztük a rómaiak Vénuszát, Bacchuszát, sem a görögök Dioniziuszát, de még a keletieknél oly gyakran előforduló (összemíták, moabiták, amoniták stb.) Molochot sem.

A japán vallás ősidők óta a kami (aki a magasban van) kultuszban állott. Kami névvel kezdetben pusztán a természet és az emberi élet titokzatos megnyilvánulásait jelölték, később az istenek is átvették ezt az elnevezést. A kamiknak két fajtáját különböztetjük meg: természeti, ezek nem mások mint a természet egyes tárgyainak a megszemélyesítői¹⁾ és emberi kamik, vagyis az emberekből lett, az úgynevezett, hősistenek. Az isteneiket általában emberi tulajdonságokkal ruházzák fel s igen halvány bennük a természetfölötti vonás.

A világ teremtése előtt egyedül Amenootinata-nushi isten létezett, aki mozdulatlanul lebegett a világűrben. Az istenek következő öt²⁾ generációja teljesen ködbe vész, semmit sem tudunk róla. A hatodikban megjelenik Musubi, a növekedés istene, a hetedikben pedig Izanaghi és Izanami istenek.

Izanaghi (férfi) és Izanami (nő) testvérek voltak; ők teremteték a japán szigeteket. És pedig a következő módon: Izanaghi a magasból beledobta aranyos dárdáját a tengerbe, majd pedig visszarántotta s a dárdájáról visszahullott vízcseppből keletkezett az első sziget. Ehhez később hozzáalkották a többi szigeteket is. A két testvér leszállt az első szigetre s itt mint férj és feleség éltek egy-

¹⁾ Itt szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy pl. a mennydörgésnek, hegynek, tengernek stb. nem azért van istenük, mintha a japánok azt gondolnák, hogy ezeknek van lelkük, hanem egyszerűen mert félelmetesek és bajt hozhatnak az emberre. (Tűzhányók, földrengések l)

²⁾ V. ö. Joseph Huby: Christus 225. o.

mással. E házasságból származott a hegy, völgy, tenger, szél, eső, mennydörgés, villámlás s egyéb mintegy hatvan természeti jelenség istene. Az utolsó isten a tűzisten születésekor Izanami égési sebeibe belehalt. Izanaghi fájdalomában darabokra szabdalta az anyagyilkos gyermeket, de a gyermekisten minden darabjából új kami keletkezett. Majd leszállt az alvilágba, hogy felhozza onnét feleségét. Ez azonban nem sikerült, sőt magának is menekülni kellett az alvilág szörnyű istennőjének haragja elől.

Földreléptekor a közeli pataokban megmosakodott, ahol földrevetett ruhájának minden egyes darabjából új isten kelt életre. Mosakodás közben pedig minden megmosott testrészéből új és új isten született. A három legfőbb kami két szeméből és az orrából jött napvilágra; és pedig bal szeméből Amaterasu, a napnak fényes istennője, jobból a holdistennő, az orrából pedig Susano isten, a tenger istene.

Amaterasu és a Susano között nézeteltérés támadt, amiért az utóbbit a többi istenek a földre száműzték s ez Izumóban királyságot alapított. A nap-istennő azonban ezt sem nézte jó szemmel; saját fiát, Ninigit küldte le a földre. Ninigi birtokába vette Kiusu szigetét s lerakta a yamatói királyság alapját. A császárság szimbolumául pedig Amaterasutól tükröt, kardot és drágakövet kapott ajándékba. Majd pedig feleségül vette a hegyisten leányát, kitől három gyermeke született, köztük Hawori is. Hawori az óceánisten leányával kelt házasságra. E házasságnak a gyümölcse Gemmu Temno, a japánok első császára, akinek Hirohito Micsinomuja, a mai mikádó egyenes leszármazottja. Így tehát a japán császárok egyenesen a napistennőtől származtatják magukat.

Ez a tradíciók sarkköve. Olyan tétele ez a sintoizmusnak, melyben a mai racionalista japán sem mer kételkedni. Ez a magyarázata annak, hogy a japánok annyira ragaszkodnak a mikádóhoz. Szinte vallásos tiszteletben részesítik: személye mindenkor szent és sérthetetlen.

Az istenek között leghatalmasabb az Amaterasu, aki fényességével bevilágítja a földet. Főszentélye Izében van. Itt őrzik a Niniginek adott tükröt, kardot és drágaköveket. Minden japán kötelességének tartja életében legalább egyszer ide zárandokolni. Rangban mögötte áll a föld istene, akinek két neve is van: Onamochi és Okuni nushi. Izumóban van a legnagyobb temploma. A régi japán hagyomány szerint minden év októberében ide jönnek össze az összes istenek. Azonban az emberek sem akarnak messze elmaradni isteneik mögött: e szent hónapban ezren és ezren zárandokolnak el Izumoba, hogy kimutassák szeretetüket Okuni iránt.

Amaterasu és Okuni kultuszával is vetekszik az Inari, a rókaisten kultusza. Róka a rizsnek és általában a földművelésnek istene. A tarka szántóföldeken a színes hegyoldalokon, a pázsitos völgyekben mindenütt ott találjuk a rókaisten egyszerű, fábólfaragott kicsi kápolnáját. A nép minden ügyes-bajos dolgában hozzáfordul segítségért.

Nagy szerepet játszanak a japáni életében még a boldogság istenei. Apró képmásaik minden otthonban megtalálhatók. Számszerint hét van: Benten, a szeretet istennője; Hotei, a megelégedettség, Ebizu, a munka, Daikoku, a gazdagság, Bizamon, a fegyver, Fukurokudzi, a bölcsesség, Yorudzsin, a vadászat istene. E hét közül kétségkívül legkedvesebb, legbájosabb a szeretet szép istennője, Benten.

A kamik másik fajtája a hősisztenek, vagy mondhatjuk: emberisztenek. Oly egyének ezek, akik életükben valami kimagaslóbb cselekedetet vittek véghez. Nem szükséges, hogy az a tett jó, fontos, hogy nem mindennapi legyen. Éppen ezért vannak jó és rossz hősisztenek. Az előbbieket csodálják és tisztelik, az utóbbiakról félnek. A legelső ilyen isten, egyúttal a háború istene is, Odzsin Tenno, a tizenötödik mikádó. Odzsin állítólag még anyja méhében elhatározta, hogy meghódítja Koreát. Később meg is tette, amiért istennététele alkalmával nyolc zászló hullott az égből. Templomát is nyolc zászló-templomának (Hacsiman) nevezik.

Általában minden kornak megvannak a maga hőseik, akiket haláluk után istenítettek. A modern kor két legkiválóbb kamija a hírneves Ito herceg és a legendáshírű Togo admirális, akinek oly nagy szerepe volt az orosz-japán háború sikeres kimenetelében. Ito herceg különben rangban a természeti isteneket is megelőzi s rögtön a rókaisten után következik.

Templomaik¹⁾ igen egyszerűek: stílusuk és berendezésük évezredekken keresztül alig változott. A bejárat előtt áll a négy gerendából álló templomkapu (torii). A templomok tetőzete fakéregből készül. Ebben is különbözik a buddha pagodáktól. Belülről tágas, esetleg oszlopokkal elválasztott csarnok közepén szerény kis oltáron őrzik a kerek tükröt, a kardot és a drágakövet; szobrokat és egyéb díszítményeket nem találunk. Az oszlopok, a falak s az egész egyszerű berendezés ragyogóan tiszta, tiszta, mint maguk a japánok. Számukra mindig a legszebb, a legtündéribb, a legromantikusabb helyet szemelik ki. Hogy csak kettőt említsek a Miadzsimaszent-sziget templomát és a nap-istennő templomát Yamadában (Izé tartomány), a japánok nemzeti szentélyét, mely a császárcsalád őseinek van szentelve. Mesészerű vidéken fekszik mindkettő. A nap-istennő templomát ősi szokás szerint minden 24. évben lebontják s a régi mellett teljesen új anyagból felépítik az új templomot: a lebontottnak az anyagát ereklve gyanánt veszik meg a búcsújárók s így mindig összejön a pénz az új templom felépítéséhez.

Az istentiszteletek is ilyen egyszerűek, gyümölcsáldozatokból, imádságokból és rítusos mosakodásokból állanak. A legrégebb liturgikus imádságok egy a X. század elejétől megmaradt könyvben vannak összegyűjtve. A japán minden szükségében bizalommal fordul az istenekhez és meg van róla győződve, hogy azok segíthetnek is rajta.

¹⁾ A sintoizmusnak Japánban kb. 160 ezer (!) temploma van.

A sintopapok legfőbb feladata őrizni a templomok hármaskincsét: a tükröt, a kardot és a drágakövet.

Az ünnepeik általában különfélék: nemzeti és családi ünnepek. Az előbbieknél maga a császár tölti be a főpapi szerepet. Ezek leginkább hálaadó és évforduló ünnepségek. Ez utóbbiak igen gyakoriak a japán életben: születésnap, házassági évforduló stb., melyek közül legszebb a „sicsogó san” ünnepe. E naptól kezdve a hároméves lányok frizurát, a hétévesek obit (széles selyemöv) hordhatnak. A fiúk sicsogo sanja öt éves korukban van. Azonkívül minden családban vannak háziistenek, amelyekben legtöbbször az elhunyt császárok és családtagok szellemeinek hódolnak; évenként ezeknek is megvan a maguk ünnepe.

Ha mindezek után kutatunk a történelmi sintoizmus után, három korszakot kell megkülönböztetnünk. A legelső korszak Kr. u. a VII. századig tart. A japánoknak soha nem voltak előírt szabályaik, nem volt morálisuk, nem volt dogmatikájuk. Mindenki természet szerint élt és legfőbb jótulajdonságuk a császárhűség volt. Valóban az egész vallási életük e körül forgott. A mikádó iránti hűségük szinte közmondássá vált. Istenítették, de nem szabad összevetésztetnünk ezt a rómaiak őrző császáristenítésével. Az uralkodóban mindenkor a nap-istennő gyermekét látták s mint ilyet a legnagyobb tisztelettel vették körül.

A második korszak 600—1700-ig tartott. Mindezideig a vallásnak nem is volt neve és csak akkor nevezték el sintonak, amikor a buddhizmus is kezdett teret foglalni Nipponban. Ez pedig már 552-ben kezdődött, bár még sikertelenül. Annál sikeresebben azonban Suiko császárnő (593—621) idejében. Az ő kezéből ragadta ki a hatalmat (602) Shotoku Taishi, az első sogun. Ettől kezdve a császárok kiotoi palotájukban istenként éltek, de hatalmuk nem volt. Igaz a sogunok évenként (később öt évenként) ellátogattak Kiotoba s ilyenkor térdelhajtottak a császár szentsége előtt, de mihelyt kitétek a lábukat, azt tették, amit akartak...

A császár személye így háttérbeszorult s vele együtt a sintoizmus is. Annál nagyobb tért hódított a buddhizmus, amelynek legbuzgóbb terjesztője éppen Shotoku volt. A buddhizmus gyönyörű pagodáival, amelyek mellett a sintotemplomok csak kis házikók voltak, csakhamar meghódította a szíveket. Tudományt, művészetet, irodalmat hozott, melynek révén aránylag rövid időn belül uralkodó vallássá emelkedett. A buddhizmus és később a konfucianizmus behozatalával a családi életben is nagy elváltozások történtek. A nő eleddig egyenrangú volt a férfivel, e korszakban mindinkább szolgává alacsonyodott le, akinek sem hatalma, sem joga nem volt. A nőnek ezen lealacsonyításáért három személyt okolnak: Iyeyasu sogunt, Konfuciuszt és Ekken Kaibarit, Iyeyasu tudósát.

A nőnek intézményes felszabadítása csak a múlt század végén kezdődött meg.

A buddhizmus azonban még a XI. századon keresztül sem tudta elnyomni a sintoizmust, úgyhogy a XVIII. században megérte

a röneszánszát. Itt kezdődik a harmadik korszak (1700). E kor jel-szava: vissza az ősi valláshoz. Új mozgalom indult meg, amely hivatva volt az 1100 esztendő alatt elnyomott sintovallást visszaállítani az eredeti pozíciójára és a politikai életbe. E mozgalom kezdeményezője egy szamurai, Keichiu volt. Legkiválóbb alakja pedig Motoori (1730—1801). Motoori látta, hogy az idegen vallás egészen elnyomta az ősi nemzeti vallást, látta, hogy a sintoistának csak szolgálói a buddhaisteneknek. Ez nagy fájdalmat okozott neki. Kutatni kezdett a multban és mindenképpen vissza akarta állítani a régi vallást. Csakhamar akadtak segítőtársai is.

E mozgalom eredménye volt, hogy a sintoizmus az 1868-i forradalom után visszanyerte rangját. Meiji császár elhagyta Kiotót s bevonult a tokiói várpalotába, elfoglalta régi hatalmát. A sogunok napja pedig örökre leáldozott. A császári hatalom visszaállításával ismét sintoizmus lett az államvallás. Most már azonban rövid időre, mert 1873 márc. 17-én a fölkelőnap országában kihirdették a vallás szabadságot s az állam, mint ilyen, vallás nélküli lett.

Ma már nagyon nehezen lehet megállapítani, hogy a lakosság-nak hányad része sintoista, mert a sintovallás nem zárja ki sem a buddhizmust, sem a konfucianizmust. Aki tehát Buddha, illetőleg Konfucius tanát követi, az még lehet igazi tradíció tisztelő, lehet sintoista. E három vallás hosszú évszázadok folyamán összekeveredett, összeolvadt úgy, hogy éles különbséget tenni a három között szinte lehetetlen, mert a sintovallás legfőbb kellékét t. i. a császár és az ősök kultuszát illetőleg a tradíciót minden japán tiszteletben tartja.

A vallásszabadság kihirdetése óta is sok tudós foglalkozik a sintovallással és sokan szeretnék ismét kikiáltani államvallásá. Hogy ez mennyiben fog sikerülni, előre nem tudjuk, a jelekből azonban következtethetjük, hogy ez a veszedelem egyelőre nem fenyegeti a japán katolicizmust...

Fr. Marcellin ofm.

Felhasznált irodalom:

Joseph Dahlmann: Les religions du Japon. (Joseph Huby: Christus c. könyvében).

Japán istenei. (megjelent a Szalézi értesítő 1930 márc.)

Mécs Alajos: A sárga titok. (Nemzeti újság 1935—36. évf.)

Bozóky Dezső: Két év Kelet-Ázsiában II. kötet: Japán.

Cantu Caesar: Világtörténelem XI. kötet.

A. D' Alès: Dictionnaire Apologétique de la Foi Catholique. Tom. II. p. 1199.

Luis Figuier: Les races humaines

A szendrői fogság.

(Kép Nagy János atya életéből.)

Verpellét és Visonta között, a Tarna folyása mentén húzódó dülőúton, hat lovas ember rugdalta a bőventermett utiport. Kinézésükről ítélve kuruc vitézek, egyet kivéve, akin barát csuha sötétült.

Kitűnt a lovak egymásután következéséből, hogy ezt a barátot nem saját akarátja, jókedve hordta ebbe a cifra gyülekezetbe. Meg az is bizonyos, hogy nem a nagy Vigasztaló hangjaként verődött ide. Körülfogták a kurucok, mint Duna a Csallóköz.

Elöl nyurga, darázsderekű hadnagy táncoltatta a lovát. Fialat, gyerekfajta. A legutóbbi csete-pátéban ott a Dunánál sikerült neki elvágni egy labanc vasast a harcbakeveredett vak Bottyán elől. Az a „vak” Bottyán pedig igen jól lát. Hadnagyi szalagot adott a fiatal Schneider Gyulának és egy talléralakú medáliát. Azóta is már sok bolondos virtust játszott ki magából ez a merész legény. Egyszer magát a nagyfejedelmet is megréfálta. Menyecske ruhában táncolt előtte s a nagyfejedelem, — lányos képe miatt — egyik tisztjével Stezel Kristóffal házasítani akarta. Azóta ragadt rá a vitézlő — jányom-asszony elnevezés.

A hadnagy után a Kelő-fiúk rúgtattak. A korsóalakú fej azonos mindkettőnél, de a növekedést a fiatalabbik a Pali igen elharmarkodta. Úgy neki szállasodott, bütykösödött, mint egy sudár jege nye. Fene mulatságos dolog azután, ha az öregebb, de öklömnyi-öklöm ember Kelő Istók meg-meg figyelmezteti ezt a szárba szökken kétembernyi embert, az öccsét, ha helytelenkedik.

— Öcsém a képedre hágok! . . . — így szokta mondani. S a Pali ilyenkor kihúzza magát, hogy csak úgy ropog az itt-ott rája akasztott vért és páncél és csak úgy foghegyről odamondja :

— Honnan indulsz bátyám? A lovadról? No hát csak siess, mert estig úgyse húzod be a pófámat. Ilyenkor a lovak is inognak. úgy nevet a jókedvű kuruc népség.

A Kelő-fiúk után jött a barát. Neki öszvér jutott ló helyett. Olyan magas ez az öszvér, hogy a barát nyereg nélkül is úgy ki-magaslott a legények közül, mintha trónon ülne. Igaz ő maga is tekintélyes ember volt. Szinte nem tudott a velebeszélő félelem nélkül az arcába tekinteni. Olyan férfias, keményakaratos volt ez a fehér hajjal kerített arc, hogy már a nézése is rendre idomított. Nagy könyvön jártatta a szemét. Szája mozgásából látszott, hogy olvassa.

A megette ügető Buró Ambrus, aki csak pár hete igazodott a kuruc fejedelem eszejárása szerint, nagy szemeket meresztett a könyvre és a barátra. Egyikből se sokat látott eddig. A baráttal mégcsak megférkőzne, mert suta nagy, de csendes ember az, de a könyv az piszkálta. Milyen nagy. A borító bőrkötése elég lenne neki tarsolynak. Tán még maradna is belőle. Mi lehet abban az irgalmatlan nagyságú könyvben? Sűgva kérdezte a mellette szótlankodó Böcső Miskát :

— Te Mihály, mi van abban a rusnya nagy könyvben ?

— Száz darab aszalt leánylélek — huncutkodott Miska. — Azt számolja a barát, hogy meg van-e még egytől-egyig.

— Erigy te pogány — ijedt arrébb a jámborabb Ambrus és veszteg maradt. De szótlankodott az egész kompánia. Bőségesen záporozott rájuk a napsugár. S ez egyaránt nyüte, tehetetlenítette az embert az állatot. A lovak lába rászokott a „kajmózásra”. Rúgták a port, csak úgy felhőzött. S mivel szellő annyi sem volt, amennyi elég lenne egy hajfűrt odébb borzolására, a por merészen körülölelte a haladókat. Köribük állandósult az egész hosszú úton.

A vitézek nézgelődtek előre-hátra. Előttük ott húzódott a Mátra büszke töméntelensége. Jó magasan beléágaskodott a légbe. Alig hagyott vonalnyi kitérést a felette átíparkodó égboltozatnak. Hátuk megett az Alföld laposodott. Errefelé tekintetük messze eligyekezhett. Seholy bokornyai akadály, tenyéryni árnyék. Csak a lustán földre roskadt acélkék ég-eszterház csapta el látásuk elől a „tovább”-ot.

Lábuk alatt már jócskán felpúposodott a talaj. Gyűrődik az Alföld kifeszített keszkenője, nagy ráncokat vet már Verpellét tájékán.

Amint így nézelődtek előre-hátra, torlódtak a lovak. Egyik-másik oldalt ugratott és zavarta a továbbjutást.

— Rendbe fiúk — dörmögte a hadnagy és újra visszaállt a rend, meg a csend.

Nagy utat tettek meg ezután lapos egyhangúságban. A nap közben ráült a hegy tetejére és ledült róla. Bizton agyonnyomta Szécsényt. Mert valahová Karancs mögé gurult. Az alkony előrangatta nagy gyorsan kerek köpenyegét, terítgette szorgalmasan a vidékre és alágombolta nagy vigyázattal az egész világot. Hegyet, völgyet, embert, követ egyaránt.

A vitézekre rátelepedett az álmatagság. Nagy út ám Kecskeméttől eddig a tájig. Éjjel-nappal rázkódni hitvány dűlőutakon nem kölyök dolog. Mert ahol csak tehették kerülték a népes utakat. Bolyongott akkor az egész ország. Jobbra-balra ténfergett a népség. Hová-merre ? — kérdezték egymástól az emberek. Meg-megültek egy város vagy falu határában, s így várták az ólomtalpas szerencsét. Hol a kuruc, hol a labanc szedelőzködött a nyakukba és letette róluk még az ehetlent is. Hát csak bolyongott a népség. Buda és Kassa között méregette az utat. Hol ide köszönt, hol oda, ahogy a szükség hozta. Ezzel a baráttal pedig nem lett volna tanácsos mutatkozni valami népesebb helyen, úton. Ismerték mindenfelé. A nép oda volt érte. Sírt utánna ha nem látta, mint gyermek az anyja után. Hátha még tudnák azt is, hogy fogoly. Akkor mi lenne ? . . .

Schneider hadnagy így kapta a parancsot :

„Sine mora” Szendrőbe ezzel a baráttal. Szeptember 8-án helyt legyen”. A parancsot 6-án kapta. Tisztába volt vele, mit jelent kuruc nyelven „sine mora”. Indult eszeveszetten a harmadik világtájnak. Csak Jászberény fölött állt meg egy csipetnyit. A „töviskes

A szendrői fogság.

(Kép Nagy János atya életéből.)

Verpellét és Visonta között, a Tarna folyása mentén húzódó dülőúton, hat lovas ember rugdalta a bőventermett utiport. Kinézésükről ítélve kuruc vitézek, egyet kivéve, akin barát csuha sötétült.

Kitűnt a lovak egymásután következéséből, hogy ezt a barátot nem saját akarátja, jókedve hordta ebbe a cifra gyülekezetbe. Meg az is bizonyos, hogy nem a nagy Vigasztaló hangjaként verődött ide. Körülfogták a kurucok, mint Duna a Csallóközt.

Elöl nyurga, darázsderekű hadnagy táncoltatta a lovát. Fialat, gyerekfajta. A legutóbbi csete-pátéban ott a Dunánál sikerült neki elvágni egy labanc vasast a harcbakeveredett vak Bottyán elől. Az a „vak” Bottyán pedig igen jól lát. Hadnagyi szalagot adott a fiatal Schneider Gyulának és egy talléralakú medáliát. Azóta is már sok bolondos virtust játszott ki magából ez a merész legény. Egyszer magát a nagyfejedelmet is megréfálta. Menyecskeruhában táncolt előtte s a nagyfejedelem, — lányos képe miatt — egyik tisztjével Stezel Kristóffal házasítani akarta. Azóta ragadt rá a vitézlő — jányom-asszony elnevezés.

A hadnagy után a Kelő-fiúk rúgtattak. A korsóalakú fej azonos mindkettőnél, de a növekedést a fiatalabbik a Pali igen elharmarkodta. Úgy neki szállasodott, bütykösödött, mint egy sudár jegegye. Fene mulatságos dolog azután, ha az öregebb, de öklömnyi-öklöm ember Kelő Istók meg-meg figyelmezteti ezt a szárba szökkenet kétembernyi embert, az öccsét, ha helytelenkedik.

— Öcsém a képedre hágok! . . . — így szokta mondani. S a Pali ilyenkor kihúzza magát, hogy csak úgy ropog az itt-ott rája akasztott vért és páncél és csak úgy foghegyről odamondja :

— Honnan indulsz bátyám? A lovadról? No hát csak siess, mert estig úgyse húzod be a pófámat. Ilyenkor a lovak is inognak. úgy nevet a jókedvű kuruc népség.

A Kelő-fiúk után jött a barát. Neki öszvér jutott ló helyett. Olyan magas ez az öszvér, hogy a barát nyereg nélkül is úgy ki-magaslott a legények közül, mintha trónon ülne. Igaz ő maga is tekintélyes ember volt. Szinte nem tudott a velebeszélő félelem nélkül az arcába tekinteni. Olyan férfias, keményakaratos volt ez a fehér hajjal kerített arc, hogy már a nézése is rendre idomított. Nagy könyvön jártatta a szemét. Szája mozgásából látszott, hogy olvassa.

A megette ügető Buró Ambrus, aki csak pár hete igazodott a kuruc fejedelem eszejárása szerint, nagy szemeket meresztett a könyvre és a barátra. Egyikből se sokat látott eddig. A baráttal mégcsak megférkőzne, mert suta nagy, de csendes ember az, de a könyv az piszkálta. Milyen nagy. A borító bőrkötése elég lenne neki tarsolynak. Tán még maradna is belőle. Mi lehet abban az irgalmatlan nagyságú könyvben? Sűgva kérdezte a mellette szótlankodó Böcső Miskát :

— Te Mihály, mi van abban a rusnya nagy könyvben ?

— Száz darab aszalt leánylélek — huncutkodott Miska. — Azt számolja a barát, hogy meg van-e még egytől-egyig.

— Erigy te pogány — ijedt arrébb a jámborabb Ambrus és veszteg maradt. De szótlankodott az egész kompánia. Bőségesen záporozott rájuk a napsugár. S ez egyaránt nyüte, tehetetlenítette az embert az állatot. A lovak lába rászokott a „kajmózásra”. Rúgták a port, csak úgy felhőzött. S mivel szellő annyi sem volt, amennyi elég lenne egy hajfűrt odébb borzolására, a por merészen körülölelte a haladókat. Köribük állandósult az egész hosszú úton.

A vitézek nézgelődtek előre-hátra. Előttük ott húzódott a Mátra büszke töméntelensége. Jó magasan beléágaskodott a légbe. Alig hagyott vonalnyi kitérést a felette átíparkodó égboltozatnak. Hátuk megett az Alföld laposodott. Errefelé tekintetük messze eligyekezhett. Seholy bokornyai akadály, tenyéryni árnyék. Csak a lustán földre roskadt acélkék ég-eszterház csapta el látásuk elől a „tovább”-ot.

Lábuk alatt már jócskán felpúposodott a talaj. Gyűrődik az Alföld kifeszített keszkenője, nagy ráncokat vet már Verpellét tájékán.

Amint így nézelődtek előre-hátra, torlódtak a lovak. Egyik-másik oldalt ugratott és zavarta a továbbjutást.

— Rendbe fiúk — dörmögte a hadnagy és újra visszaállt a rend, meg a csend.

Nagy utat tettek meg ezután lapos egyhangúságban. A nap közben ráült a hegy tetejére és ledült róla. Bizton agyonnyomta Szécsényt. Mert valahová Karancs mögé gurult. Az alkony előrangatta nagy gyorsan kerek köpenyegét, terítgette szorgalmasan a vidékre és alágombolta nagy vigyázattal az egész világot. Hegyet, völgyet, embert, követ egyaránt.

A vitézekre rátelepedett az álmatagság. Nagy út ám Kecskeméttől eddig a tájig. Éjjel-nappal rázkódni hitvány dűlőutakon nem kölyök dolog. Mert ahol csak tehették kerülték a népes utakat. Bolyongott akkor az egész ország. Jobbra-balra ténfergett a népség. Hová-merre ? — kérdezték egymástól az emberek. Meg-megültek egy város vagy falu határában, s így várták az ólomtalpas szerencsét. Hol a kuruc, hol a labanc szedelőzködött a nyakukba és leette róluk még az ehetlent is. Hát csak bolyongott a népség. Buda és Kassa között méregette az utat. Hol ide köszönt, hol oda, ahogy a szükség hozta. Ezzel a baráttal pedig nem lett volna tanácsos mutatkozni valami népesebb helyen, úton. Ismerték mindenfelé. A nép oda volt érte. Sírt utánna ha nem látta, mint gyermek az anyja után. Hátha még tudnák azt is, hogy fogoly. Akkor mi lenne ? . . .

Schneider hadnagy így kapta a parancsot :

„Sine mora” Szendrőbe ezzel a baráttal. Szeptember 8-án helyt legyen”. A parancsot 6-án kapta. Tisztába volt vele, mit jelent kuruc nyelven „sine mora”. Indult eszeveszetten a harmadik világtájnak. Csak Jászberény fölött állt meg egy csipetnyit. A „töviskes

dombnál" etettek. A Tabi-tanyán húztak egyet ők is a jófajta „jász-vigasztalóból". Attól kezdve kijutott az út egyszuszra Bánrévig. Itt lepte meg a vitézeket az este és az álmatlanság. Sötét, komor az erdő, melyben haladtak. A telihold szétfoslott sugara szelid izzásba hozta a tisztásokat. A hadnagy nézdegélt. Helyet keresett a pihe-nésre. Irtózott a falutól. Jobbnak látta kint elpihenni a csillagos ég takarója alatt. Egy kerek tisztásnál lehalkította a lova járását.

— Állj! — kiáltott hátra. — Itt nasalunk egy horkolásnyit. Csapjátok ki a lovakat.

A Kelő-fiúk megáltak. A barát is lassított. Buró Ambrus is. Böcső Miska azonban nem sokat hallott az egész vezényszóából. Benn volt ő már jócskán álomországban. Nem állt le. Elrúgtatott a barát öszvére mellett. Ez a jámbor pára hogy-hogy nem elijedt a dörgölődő lótól. Ágaskodott a fejefelett fityegő faág felé. Rázná le magáról a szoknyás terhet. De a barát talpig férfi. Egy-kettőre a földön termett és nagygyorsan visszaigazította oda az onnan már fele-részben eltávolodott barmot. A kurucok „ihákolnak", röhögtek. Dicsér-ték Miska huncutságát. Csak a nagyobbik Kelő-fiú csóválta rosszal-lóan a fejét. Miska pedig nem tudott az egész mulatságról semmit. Mikor eszmékedett felkiált :

— Nem jó lesz a hadnagy uram! . . .

— Micsoda te kakukki?

— Az a fűbenhasalás.

— Miért mán no?

— Mert lehetne azt kényelmesebben is Bánrévén.

— Oda nem térünk be, — csapta el a hadnagy a beszédet és lódult odébb.

— Pedig szívesen látná Possonyi bátyám.

— Possonyi Miklós?

— Az bizony.

— Akinek a félkezét 86-ban Budán marasztalták?

— Az bizony.

— Hát atyafid az neked?

— Az bizony. Anyám bátyja.

— Tyű a kiskésit az úri fajtádnak — kiállt fel a hadnagy és ha nem lett volna sötét Miska láthatná a széles csodálkozást az arcán.

— Hát akkor be a faluba. Vezess Mihály. — Miska büszkén fogadta a „megmihályozást", mert eddig mindig csak Miska volt. Büszkén fordult az élre.

Egyet-kettőt fordultak a köves úton, átdübörögtek a Sajó hid-ján és már hallották is a hangos falusi köszöntőt, a kutyacsaholást. Másképen csendes, néma volt a falu. Az ablakok mögött mozgott már csak az élet, meg a világosság. Mihály megállt egy erős, zömök, kőrámás ház előtt, s megrugdalta cudarul a kapuját. Ugatott a kutya e mögött is. Kórusban vagy hat. Zavarta, csitította valaki a kutyákat.

— No tárd fel már Laci azt a kaput — hallatszott egy hang odabentről.

— Kifia-borja bögdösi a kapumat? — Bujjék beljebb, ha nem füstös a pofája, nem bűdös a ruhája — szólt ugyanaz a hang.

— A nagykaput Miklós bátyám, ezen nem férünk be — felelt Miska hangja, — Adj Isten.

— Fogadj Isten. Hé Miska te vagy az? A teremfádat. Halló Laci gyorsan a nagykaput. Gábor te pedig tartsd azt a világot közelebb.

A vitézek csakhamar ott voltak az udvaron. Hatvan év körüli, testes, fehérhajú, csuklottbajuszú ember fogadta őket.

— Isten hozott fiaim. Tyű Miska, de feltornyosodtál. Beljebb no beljebb. Hát ott miféle zsák mozog?

— Nem zsák az, hanem barát — röhögött teleszájjal a magasabbik Kelő.

— Barát? Mi a fene. Ördögesketés volt nálatok? No nem baj. Jöjjön be ő is. Nemsokára terített asztal mellett ültek a vitézek. Feljutott oda minden ehetőség, ami csak a háznál találódott. Boroskancsó bőven akadt. Forgatták is a legények szájhoz fel, szájtól le.

— Csak rajta fiúk. Kényelmesen. Eleget gúgoltatok a lovon, — biztatta őket a házigazda. Ott keringett a vitézek között az egészséges alakú, pirospozsgás házikisasszony is. Szemérmesen tekergette fejét a gyúlékony tekintetek elől. Különösen a Schneider Gyuláét nem állta. Ha az ránézett ő mindig a barátira pislogott.

A barát nem jutott asztalhoz. Megült a sarokban egy kisebb-fajta lócán. Hátát nekivetette az almáriumnak és csukott szemmel rozáriumozott. A leány felé emelt egy tálat, jófajta disznósággal, meg egy teli kupát. A barát kedves szóval visszautasította:

— Köszönöm húgom. Ne fáradj miattam. Meg leszek én így is, — s megnyitotta a nagykönyvet és szép nyugodt keresztvetéssel megkezdte imáját.

Az asztalnál megerősült a zaj. Koccintgattak, éljeneztek. A leány csilingelve nevetett egy-egy jólsikerült kurucvirtus hallatán. Az öreg Possonyi is elmesélte kezevesztését.

— Már fenn álltam a falon — mesélte ragyogó szemmel — azt hittem első leszek. Jócskán igyekeztem, mert láttam, hogy Petneházi is ügybuzgón törekszik. Azon munkálkodtam, hogy helyet csináljak a leszállásra. S akkor felémvágott egy jókora török. Az apja keservit a kontyosának. Lenyeste a jobb karom. Le. Még a bütyköt is leszakította róla. Feltúrta az inge ujját, mutatta a szerencsétlenséget, a legényeknek. Azok csóválták a fejüket. A leány eltakarta arcát, Az öreg pedig mosolyogva folytatta:

— Elibém esett a karom, kardostól mindenestől. Én meg utána kaptam. S mivel közben kijutott belőle a kardom, hát csak úgy csupazon balkezembe kaptam leszeggett jobbkarom és megsujtottam vele a törököt csak aztán estem hanyat.

A vitézek hallgattak elnyílt szájjal. A leány meleg tekintettel szemlélte atyját és feltette a kérdést, melyet hasonló esetekben már oly sokszor feltett:

— No és? Magas ám Buda fala. Nem zúzta össze magát kedves Apámuram?

— Az ám — toldta meg a kérdést a hadnagy — nem törte össze magát Urambátyám?

— Nem — mondta elgondolkozva az öreg — nem. Sokan voltak már akkor odalenn. Olyan puhára estem, hogy el sem kíváncskoztam onnét. Bizony . . . bizony. . .

Meghatódott csend ült a szobára. Csak a tekintetek beszéltek. A barát szeme is az öregre tévedt. Szeretettől áttüzesedett tekintettel szemlélte azt a kipirosodott, derék magyar arcot, melyet már oly régen ismer. Azután visszafordította tekintetét a könyvre és folytatta megkezdett imáját. A leány közben távozott. Possonyi kapott az alkalmon. A barátira terelte a szót.

— Hova ezt a barátot?

A hadnagy felelte:

— Szendrőbe.

— Honnan?

— Kecskemétből.

— Fogság?

— Olyasmi. Fészket rakott ielkében a kétfejű sas. Addig prédikált, zajongott, míg ki nem húzta egész lábunk alól Kecskemétet. Most megint ott vagyunk. Neki „tirhulni” kell.

— Áruló — hördült fel Possonyi Miklós. — Ki küldi?

— Barkóczi.

— Ferenc, a gróf?

— Az. Itt a paksaméta. Rikít rajta a Barkóczi-féle írás.

— Áruló — dűnnyögte haraggal ismét Possonyi Miklós.

A barát szép lassú mozdulattal becsukta könyvét. Sápadt arccal, de mosolygós szembogárral állt az asztal elé.

— Possonyi Miklós, nézz rám. Áruló vagyok?

Possonyi felvetette a fejét. Erős indulat „türkőzött” torkánál a szóval. Ajka megnyílt, hogy ismét odaköpje a barát elé azt a rettenetes szót . . . de . . . elsápadt. Felugrott . . .

— Sárkányfia-barát, te vagy az? — kiáltotta és hangja szinte artikulátlanná vált az erős indulattól. Indult a barát felé. De mégis egyhelyben maradt. Arca elkomorult. Visszacsuklott a helyére. Az a nagy felindulás, melyet egy szeretett társnak viszontlátása emelt ki lelkéből, pillanatokra feledtette a gyűlöletét. De csak pillanatokra. Elfogult kor elfogult gyermeke volt ő. Minden ami szép, minden ami szent, minden amiért élni érdemes, neki ebben az egy szóban forrt össze: Rákóczi. És minden gonosz, minden rút, minden pogányság rámaradt a másik névre: „svábakirály”. Szerette azt, aki kuruc volt, de megvetette azt, aki csak egy lépést is tett Rákóczi ellen. Megűtálta, meggyűlölte ezt az embert is, akit pedig azelőtt vagy húsz — talán annyi lehet — évvel még királynak is megválasztott volna.

— Megismertél? — kezdte nyugodt hangon a barát. — Igen én vagyok. Nagy János atya, vagy ha úgy tetszik: „sárkányfia-barát”, ahogy ti neveztetek. Én vagyok az a barát, aki akkor min-

den csatában részt vett; aki odacsókolta a békét a haldoklók homlokára, a legnagyobb mennydörgős-mennykő közepette is; aki összehordta és ápolta a sebesülteket, s ha jól emlékszem egy Possonyi Miklós is volt közöttük; aki barommódra hordta a katonáknak a vizet, az élelmet; aki keresztel a kezében ott volt az első között a falon: aki mélybe rúgta a lófarkas zászlót és kitűzte a keresztet. Áruló vagyok hát Possonyi Miklós? Budá után ott voltam Váradon is és azután sem pihentem meg. Jártam vidékről-vidékre. Prédikáltam, vigasztaltam. Össze szoktattam a szétszéledt népet. Ha kellett bölcsőt ringattam, ha kellett kapáltam. De mindenütt ott voltam. És előtte? Azt is tudod bizonyára Possonyi Miklós. Csüngött a belem úgy szét verte a török korbács. A vállamon ott volt már a karó, melyet belém akartak verni. Fejem már a tőkén pihent és nyakamhoz ért a bárd hidegsége. Mezítelenül lóhoz kötöttem.. A ló végigcikázott velem a városon. Agyonroncsolt. Miért? Mert kikémleltem a törökök terveit, mert élelmet rejtegettem a felmentősereg számára.

— A svába számára — vetette oda megvető hanglejtéssel az öreg Possonyi.

— Törvényes királyom számára.

— Király? Ha-ha-ha. Hitványlelkű bérenc. Pokolhurkája. Rab...

— Ne beszélj így Possonyi Miklós mert...

— Ejnye a „taglalatját” ennek a barátnak — kiáltott közbe a magosabbik Kelő — még fenyegetőzik. Felkapott egy kupát, forgatta a feje felett. — Úgy a po...

— Öcsém a pofádra hágok — süvöltött a zajba a kisebbik Kelő hangja.

— Honnan indulsz báty...

— Hagyd ezt most — szakította abba a szokott mondókat Kelő Istók és tüzes felháborodásában tekintetével majd átöklelte öccsét.

A barát szomorú tekintete lassan bolyongott közöttük, majd szeretettel tapadt az öregebbik Kelő-fiú arcára, aki olyan őszintén tud haragudni minden gonoszságért.

— Ne marjátok egymást fiúk — csitította a két testvért az öreg. — Ilyen „holthitványságért” nem is érdemes. — Jertek nyugodni. Holnap is nap a nap.

— Várj még egy keveset — állította meg a barát a kifelé tartó öreget.

— Ne haragudj, hogy kellemetlenkedtem. De nem fenyegetőztem. Akinek nagyon fáj a szíve, az nem gondol bosszúra. Nem értesz meg. Nem te vagy az első igaz. Possonyi Miklós, esküdtél te is, én is, a nemzet is. Királyodra, királyomra, királyunkra. Ti elhagytátok őt. Én vele maradtam. Én vagyok az áruló? Vagy jobban szeretnél és becsülnél, ha megcsalnám azt az embert, aki bízik bennem, aki szeret és akit én is szeretek minden gyarlósága mellett is? Én nem vetlek meg téged, mert Rákóczit szereted. Hiszen én is szeretem. Valamikor kezemből ette a tudomány kenyerét. Én nem mondom hagyd el őt. Becsüllek következetességédért, hűségédért.

És te ugyanazt az erényt megveted bennem? Hát árulás és vétek az? Mond Possonyi Miklós . . .

Az öreg büszke-hidegen állt a barát előtt.

— Hát jó Nagy János atya. Megadom neked ami megillet. Böcsüllek, mert böcsületes vagy, de megvetlek, mert svába vagy, mert pokolhurkája vagy. Rákóczit meg elhagyd ajkadról, nem oda való az. És ne igen emlegesd a svábáddal egy mondatban, mert elhajítom a kezemet és majd te mondd meg, hogy hol állt meg. Dixi, — és ezzel kifordult a szobából. A vitézek utána. A nagyobbik Kelő maradt volna még egy kicsit, de nem engedték. A hadnagy parancsoló tekintete kitolta az ajtón. A barát is utánok „eredt”. De „hoppon” maradt a „pitvarban”. A szobát ahonnan kijöttek, kulcsra zárta Possonyi, ahova pedig mentek, oda őt nem engedték be. Tapogatózva keresgélt valami alkalmatosság után, amelyre helyezhetné agyonerőltetett testét. A bejáratához közel valami puhára lépett. Fene nagy medvebőr nyujtózott ottan. Letérdelt melléje. Lelke pillanatok alatt Istennél volt. Szép, derűs örömmel mesélgette a mai nap eseményeit, melyek neki mind egytől-egyig szenvedést is hoztak. Suttogva beszélt: „Ugy-e jóságos Istenem szép volt ez a mai nap? Adj hozzá hasonlót bőven. Amen”. De alig terpeszkedett el a medvebőrön, kinyíllott csudahalkan a szemközti ajtó. Valaki lépegetett a fal mellett arrébb-arrébb. Megállt. Motozott. Újra jött. A medvebőrbe beléakadt a lába. Patkós sarka rákoccant a kőkockára. Csend lett ezután. Majd megint megindult a csizmás szellem. Rátapogatózott a barát fejére és azután — zuhi — valamit a fejére omlasztott. Jó meleg takaró volt az a valami. A barát gondolta azt is, ki hozta. Köszönte is neki suttogva :

— Isten fizesse Istók fiam. Maradt még neked is?

— Van ott atyám kocsiszám. Vélttem kendnek is el kel. Mert a nappalok még izzasztók, de az éjtszaka hűvöse már rázza az embert. Csak nyugodjék hát atyám és ne eméssze magát.

A nap mégcsak ígéret volt a bizonytalan reggeli derengésben, mikor tovább indult a kis csapat. Keleten, messze elnyúló csikban piroslott a hajnal színe. Mintha egy hatalmas kardvágás nyitott volna vérző sebet a föld peremén.

Egy-két falubeli ember már a kapuban ácsorgott. Gondolt is valamit a legtöbbje, mikor a kurucoktól tovaragadott barátot meglátta. De mielőtt még a második gondolat fejükbe érkezhett volna, „hétmalmon” is túl volt a kis társaság. A három-négy mérföldnyi utat hamar megfutották. Két óránál csak egy kevéssel kellett több rá. Az egyik fordulónál szemük elé vágódott a szendrői vár periferiája. Előtte kevéssel a Boldva ölelésében a kolostor. Erős, tömör épület. Rajta újfajta tető viritott. A régit Tököly kurucok pörkölték le.

A vitézek elkanyarodtak a kolostor alatt és a várba robogtak. A vár kapitánya elámult a látogatáson.

— Honnan — hová? — kiáltotta a vitézek elé.

— Hogy honnan, nem tudjuk. Hogy hová, kend is tudja —

nostrum Franciscum . . .“ Szűkölt a provincia. Érezte a veszedelmet . . . És megtörtént a csoda. Az agyonhajszott, semmibe vett János atyát megválasztották provinciálisnak. Az egész provincia egy ember háta mögé húzódott. Nagy János atya éppen akkor börtönben időzött. Wibera tart. fő jutatta oda. Onnét lépett a provincia élére. Bécs egy ember kedvéért megkegyelmezett az egész provinciának.

Nagy János atya azután bejárta az egész tartományt. Szegedre is eljutott. Meghatódva nézegette szenvedésének helyeit. A városháza előtt akkor is annyi nép tolongott. Akkor a török akart kivégezni egy barátot, most a német dönt sírba öt szép szál magyar vitézt. Szomorúan lépett oda. Az áldozatok között ismerőst talált. Kelő Istókot. Hevesen odalépett, kézen ragadta és kitepte a sorból. A labancok nem ellenkeztek. Ismerték már ezt a csodálatos barátot. Neki szabad volt minden.

* * *

Jó pár év mulva két barát igyekezett át Bánréven.

— Emlékszel Istók fiam? — szólalt meg az öregebbik s rámutatott egy kőrámás házra.

— Possonyi kúriája — bólintott a fiatalabbik. Közös akarattal feléje tartottak. Épp akkor fordult ki a kapun egy jókora legény.

— Dicsérjük — köszöntötte az érkezőket.

— Mindörökké — fogadta Nagy János atya. — Előtalálhatjuk Possonyi uramat?

A legény nagy szemeket meresztett:

— Jó régen volt az amikor ő itt volt barát uram. Még az első megszállás után Bécsbe került. Lányát elvette a Schneider generál oszt ő is feltelepedett Bécsbe.

— Schneider? De hiszen az kuruc hadnagy volt.

— Volt . . . volt. Böcső Miska is volt, meg mások is voltak. Áruló lett biz az is, meg más is.

Nagy János atya a kísérőjére nézett. Mosolyogtak. Kezükön megcsörrent a rózsafűzér . . .

Fr. Metód ofm.

—

Életünkben.

Karácsony. Mindenki mosolyog, mindenki tesz-vesz, mindenki azon fáradzik, hogy a szent karácsonyt kellemessé, kedvessé tegye. Az oratóriumban az oltárt díszítik, virágozzák, az ebédlőben a karácsonyfa feállítását végzik a testvérek. Az iskolában pedig Sebestyén, Ottokár és Menyhért testvérek a betlehem felállításán dolgoztak, akik már hetekkel előbb elkezdték az építést, mert szépet, kedveset, hűt akartak adni. Sikerült nekik! Majd megszólalt a konventcsengő... Olyan szépen karácsonyosan zúgott, olyan hívogatóan töltötte be a folyosót. Oratóriumba sietet a Familia, ahol énekelve borult a Betlehemben földreszállt isteni Gyermekek járszólához. Fr. Jozafát beszédben üdvözölte az Újszülöttet, s boldog karácsonyt kívánt a Familiának, majd az ebédlőbe vonultunk, hogy a karácsonyfa körül is elzengjük örömről. Itt ki-ki megkapta a Ft. Provinciális gazdag kis Jézus-ajándékát.

Dec. 29. P. Szalvátor és P. Albin vezetésével elindultunk Mátrafüredre. Romantikus látvány volt a barátok ködbevesző csapata.

Dec. 31. Szilveszter napja, Lelkiismeretvizsgálatot tartottunk, mit valósítottunk meg Újévkor tett feltételeinkből. Hálát adtunk a kapott jókért, mea culpáztunk sok hibáinkért. Este a P. Quardiánnak vendégei voltunk. Hangulatunkat fokozta szeretett Provinciális-atyánk ittléte.

1937.

A gondtalan örömeinkben és megható emlékekben gazdag karácsonyi szünetet lelkigyakorlatos nappal fejeztük be jan. 2-án. A papi lelkülethez elengedhetetlen követelményekről tartotta elmélkedés-sorozatát a P. Magiszter. Szt. Pál írja: „oportet enim episcopum... esse non superbum, non iracundum... sed benignum...” Aki jó pap akar lenni, annak engedelmeskednie kell előljáróinak. A természetes életrend által megkövetelt erény ez. A kevélyek elvesznek, míg az alázatosság a természetfölötti világba emel. A kevélységet senki sem tudja elnézni a papnál és csak sokak botránnyára és lelki kárára van; társaival szemben izgága, összeférhetetlen. Az ilyen pedig nem való szerzetesnek, papnak...

Jan. 5. Kődös, borús nap és mégis olyan hangulatos. Érthető! Testvéreink a P. Magiszter vezetésével Egerbe mentek, hogy a lelkigyakorlat megtartása után fölvegyék a szt. rendeket. Az ordinációk jan. 6-án és 10-én voltak. 6-án Ottokár, Marcellin, Rókus és Flórián testvérek az utolsó két kis rendet, 10-én pedig a subdiaconatust vették fel. Fr. Lúciust az Úr papijává szentelték. Keresztély, Jozafát, és Sebestyén testvérek pedig diaconusok lettek. Ünnepe volt jan. 10-én Bécsben is. Tanulmányaikat ott végző testvéreink közül Amand és Szaniszló ördögűzők és akolitusok, febr. 14-én pedig subdiaconusok lettek. Zágrábban pedig Honor testvérünk 14-én a két utolsó kis rendet, 20-án pedig a subdiaconatust kapta fel.

Jan. 11. P. Németh Lúcius első szentmiséjét tartotta gyöngyösi templomunkban. A primicián megjelent a P. Provinciális is. Az újmisése kezzezetője Bónert Valérián definitor-ata, pasaréti házfőnök volt, szónoka pedig a magiszter-ata.

Ma kezdődtek a félévi vizsgák, amelyek a következő sorrendben folytak le: jan: 11—12. Biblicum, Moralis fundamentalis, 19—20. De Sacramentis, Jus Canonicum, Dogmatica fundamentalis, 27—28. Dogmatica specialis, Historia Ecclesiastica, Catechetica, Liturgia, Patrologia.

Febr. 2. Két testvérünkötől búcsúztunk: P. Othmártól és P. Lipóttól. P. Othmárt Szécsénybe hívta a nagy Kertész, Lipót atyát gyöngyöspüspöki káplánnak. Szívünk imája kíséri életbe induló testvéreinket.

Febr. 5. Lelkigyakorlatos nap. A papi lelkület Szt. Pál által előirt követelményeiről elmélkedtünk. Szt. Pál azt mondja: a papnak „józannak, igaznak, szentnek, önmegtartóztatónak kell lennie”. Elmélkedésünk folyamán a papi tisztaságot fejtegette a P. Magiszter. A tisztaság a papi szív hidegségét és merevségét jelenti-e? Nem! A papnak nem kell szívét szárazzá tennie, mert éppen a szeretet adja meg az élet ízét. Majd a szt. tisztaság fokozatát vázolta elénk magiszter-atyánk. Az első fokozatba azok tartoznak, akik megőrizték gyermeki ártatlanságukat, a másodikba azok, kik elestek ugyan, de bűnbánattal visszanyerték tisztaságukat Isten előtt. A harmadikba azok, kik állandóan küzdenek, kiknek bensejében sohasem alszik ki a szenvedély lángja és nincs is remény arra, hogy egy életet tisztán, a papi élet mocsoktalan magaslatán végigéljenek. Ilyenek nem lehetnek papok!

Végül röviden megmutatta magiszter-atyánk az érzékiség belső-külső ismeretöjeleit és megadta hozzá az alkalmazandó orvosság-receptet, mert quis ascendit in montem Domini? Innocens manibus et mundo corde. Quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur sine macula . . .

Febr. 6. Amint reggel a kápolnába léptünk, gyönyörű trónust láttunk a tabernaculum felett. Hármás bitorlépcső magasságából, ragyogó fehér selyem baldachin alatt szórja most Jézus kegyelmeinek áldó jóságát a szentséges misék alatt. A trónus szépsége P. Lúcius és Fr. Sebestyén ügyességét dicséri. Ugyancsak ma kezdte P. Felicián a szentbeszéd tartását az ebédlőben. Szép sor áll még mögötte.

Febr. 9. Este az elsőévesek gazdagműsorú farsangest rendeztek. Hangversennyel kezdték és két és fél órán át szórakoztatták a Familiát. Különösen kitűnt Fr. Richárd U. S. A. testvérünk, komikus és nagyszerű mókáival.

Febr. 17. Tóbiás testvérünket körünkben üdvözölhattük.

Febr. 20. A mai napon nem egy forró imafohász szállt fel az egek Urához, az örök Főpaphoz, szeretett magiszter-atyánkért, akinek ma ünnepeltük névnapját. A gyermeki hála és ragaszkodás önzetlen örömeivel ünnepeltük jó atyánkat, akinek gondviselő jóságát és szeretetét naponkint tapasztaljuk. Arra kértük az örök Főpapot, árássza el isteni Szívének lángoló szeretetével magiszter-atyánkat, hogy ideális, szent és a lelkekért mindenrekész papokat nevelhessen belőlünk.

Febr. 28. FATHER Erminus Klaus O. F. M., aki a müncheni egyetemen készült doktorátusra, meglátogatta klerikátunkat. Vele együtt az amerikai Fr. Timkó Metód is ellátogatott hozzánk, aki jászberényi filozófiánkon végzi tanulmányait.
Fr. Gilbert krónikás.

Hálás köszönetet mondunk mindazoknak akik ismételtlen gondoltak ránk és értékes könyvekkel gazdagították könyvtárunkat. Így különösen főtisztelendő Provinciális-atyánknak és P. Schrotty Pál generális definitornak mondunk hálás köszönetet.

Szerkesztői üzenetek :

Szombathely. Az Ifjúság első számát megkaptuk. Örömmel olvastuk benne azt a sok megleghangú megemlékezést boldogult P. Edéről, az Eltört Hárfá dalos-lelkű énekeséről. Fogadják testvéri gratulációinkat. Pax et Bonum!

Vajdahunyad. A bércei Erdély Ferences Nemzedék-ének munkáit csak az a boldog tudattal olvashatjuk, hogy erdélyi testvéreink is derekasan és lelkesen küzdenek a ferences eszmék diadaláért. Meleghangú soraikért testvéri Paxunkat küldjük.

Csiksomlyó. A csiki havasok üde levegője és a csikországi fenyvesek illata árad felénk kis lapjuktól. A mellékelt „Esztelnek” leírásában pedig a magyar ferencesek egyik végvárának dicsőséges multjában gyönyörködhattunk. Amilyen szeretettel küldték soraikat, olyannal viszonzozzuk.

Jászberény. Köszönjük a küldött dolgozatokat. Még nem kerültek bírálat alá. Legközelebb. Többen is küldjenek munkákat. Emlékezzenek Főatyánk levelére: „Akarom, hogy önök is dolgozzanak az Umbriának!” Sok Pax!

Budapest. Mariánus Teológusok. Élnek még testvéreink? Rég kaptunk életjelet. Sok üdvözet!

Pécs. P. K. Meghívását köszönjük. Lélekben ott voltunk. Kollégium. A jubiláló szeráfi Ifjúságot nagy érdeklődéssel várjuk. Üdvözöljük kicsi testvéreinket!

Bécs. Tudtok-e még magyarul? Örömetökben mi is ujjongó szívvel vettünk részt és kértük az örök Főpapot áldjon meg benneteket. Sok-sok Pax!

Zágráb. Soraidnak nagyon örültünk. Boldogságodban pedig mi is részt vettünk és azt kívánjuk, hogy minél előbb léphess oda az Úr oltárához. Üdvözlünk.

Róma. Régen kaptunk levelet. Várjuk a megígért stb . . . Mire megkapod az Umbriát, talán levelet is kapsz. Ha nem, hát utána. Pax!

Deutschland, Brazilien u. s. w. Wir wären sehr froh, wenn unsere lb. Mitbrüder ein Briefchen möchten schreiben! Bekommen Sie unsere Magyar Umbria? In dem folgendem Heft wird der „Inhalt“ auch deutsch kommen. Viele herzliche Grüße!

— Kézirat gyanánt. —

Kiadásért felel a gyöngyösi Ferences Teológia.

Kapistrán-Nyomda Vác,

Felelős üzemvezető: Farkass Károly.